

Ordverkstad i grupp

Åtta veckors kurs i liten grupp för åk 2–5, där eleverna bygger, läser, stavar och skriver långa ord

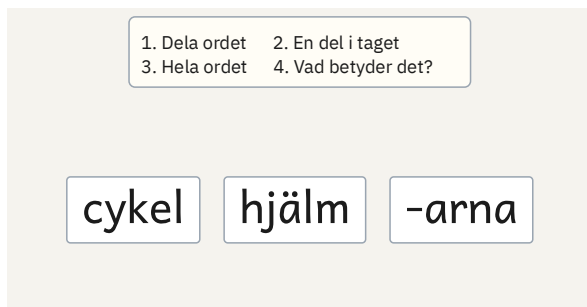
Skrivning · åk 2–5 · 60 minuter per pass, tre pass i veckan · Fyra till sex elever

En kurs i åtta veckor för fyra till sex elever i åk 2–5 som läser korta ord men fastnar på långa. Varje vecka läser gruppen en förlaga, pusslar med ordens delar på kort och skriver en egen text till gruppens tidning, byggd som förlagan. Eleverna skriver i par de första fyra veckorna och sedan var för sig.

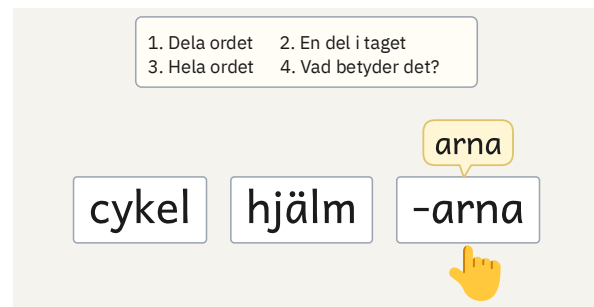
Område	Skrivning	Årskurs	åk 2–5
Format	liten grupp, par	Tid	60 minuter per pass, tre pass i veckan
Period	Åtta veckor	Grupp	Fyra till sex elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	förlagorna, ordkorten, kortet Ett långt ord, en miniwhiteboard per elev, skrivplanen, tidningens sida · allt material under Kursens material		

Så gör paret

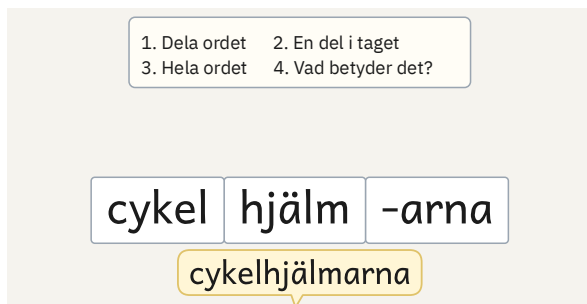
Fyra bilder ur filmen om ett långt ord med ordkorten. Paret lägger korten cykel, hjälm och -arna i rad, läser en del i taget, skjuter ihop korten och läser hela ordet. Sist säger en av dem vad ordet betyder, bakifrån: hjälmarna man har när man cyklar. Kortet Ett långt ord med de fyra stegen ligger på bordet. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

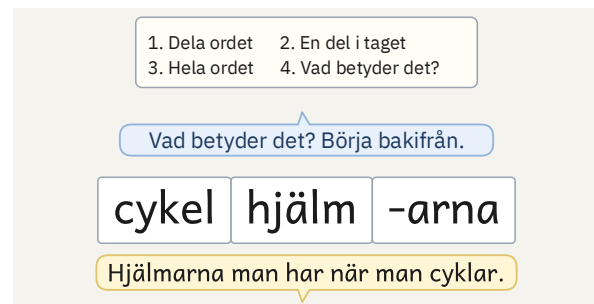
1 • Dela ordet: paret lägger delarna i rad.

2 • En del i taget: paret pekar och läser varje del.

3 • Hela ordet: paret skjuter ihop korten och läser.

4 • Vad betyder det? Eleven börjar bakifrån.

Ordverkstad i grupp är för elever i åk 2–5 som läser korta ord säkert men fastnar på långa. De gissar efter början av ordet, tappar ändelsen och stavar efter ljudet, och i egna texter väljer de bort de långa orden. I kursen lär de sig hur långa ord är byggda, först av ord som sätts ihop och sedan med ändelser och förstavelser. De delar långa ord för att läsa, stava och förklara dem, och de skriver orden i egna texter till gruppens tidning.

Varje vecka har en förlaga, en kort text full av långa ord, som en artikel om uppfinningar, en platsannons eller en instruktion till en tävling. På bordet ligger förlagan, kortet Ett långt ord och en miniwhiteboard med en whiteboardpenna för varje elev, och i ordpasset ett kuvert med ordkort för varje par. På ordkorten står delarna i veckans ord, som regn och hatt i förlagans regnhatt. Paren pusslar ihop delarna till ord, läser

orden och bygger nya, som hattregn, och säger vad orden betyder. På väggen sitter planschen Delarna, där du skriver upp veckans delar när ni börjar en ny vecka.

Eleven tar varje långt ord med samma fyra steg, Dela ordet, En del i taget, Hela ordet och Vad betyder det? Stegen leder eleven genom hela ordet, en del i taget ända till ändelsen, så att hen slutar gissa efter början. Eleven stavar på samma sätt, en del i taget, och skriver varje del som när den står ensam. När eleven förklarar ordet börjar hen bakifrån, eftersom sista ordet i ett sammansatt ord säger vad det är, och ändelsen och förstaveln ändrar det. En brandbil är en bil, en bilbrand är en brand och en ovän är ingen vän.

Veckan har tre pass om 60 minuter, ett ordpass och två skrivpass. Varje pass börjar med Ordstarten, fem minuter då alla skriver två långa ord på sin miniwhiteboard och tar dem med stegen. I ordpasset läser gruppen förlagan, du visar ett ord med stegen, och paren bygger egna ord med korten. I en diktamen skriver eleverna långa ord en del i taget, ihop.

I skrivpassen skriver eleverna en egen text byggd som förlagan, med en början, en mitt och ett slut och minst tre egna långa ord, varav minst ett med en av veckans delar. I vecka 1 hittar paret på en uppfinning och skriver om den, med namnet som rubrik, det som är jobbigt i mitten och vad uppfinningen gör i slutet. På bordet ligger då också skrivplanen, tidningens sida och kortet Vi skriver i par. Varje vecka visar du först hur förlagan är byggd och skriver din egen text på blädderblocket. Sedan gör paret en skrivplan, berättar texten för ett annat par och skriver den på tidningens sida med Kloka pennan: meningsbyggaren säger en mening, och sekreteraren säger den igen och skriver den. Från vecka 5 skriver var och en sin egen text, och kamraten är kontrollant: hen läser texten högt och pekar på de långa orden. Texten blir klar i det andra skrivpasset, och ingen text blir läxa.

Texterna blir gruppens tidning. Gruppen ger tidningen ett namn i vecka 1, och varje veckas texter blir en avdelning i den, som Uppfinningar, Lediga jobb och Djurlexikon. Texterna hänger ihop, och uppfinningen från vecka 1 kommer till exempel tillbaka i reklamen i vecka 3. Du samlar sidorna i en mapp. I vecka 8 gör gruppen ett omslag och läser tidningen för en inbjuden läsare, och efter kursen får varje elev ett eget exemplar.

Så fungerar insatsen

Fyra till sex elever har tre pass om 60 minuter i veckan under åtta veckor. Varje vecka har en förlaga, ett ordpass och två skrivpass, och varje pass börjar med Ordstarten. I ordpasset bygger paren långa ord med ordkort och tar varje ord med samma fyra steg, Dela ordet, En del i taget, Hela ordet och Vad betyder det? I skrivpassen skriver eleverna en text till gruppens tidning, byggd som förlagan, i par i vecka 1–4 och var för sig i vecka 5–8. Kartläggningen före och efter kursen och protokollet efter varje pass visar hur eleven läser, stavar, förklarar och skriver långa ord.

Så sätter du ihop gruppen

Kursen är för elever i åk 2–5 som läser korta ord säkert men fastnar på långa. De gissar efter början, tappar ändelsen, stavar efter ljudet eller skriver sammansatta ord isär, men de skriver meningar som en vuxen kan läsa. Den som ännu ljudar korta ord bokstav för bokstav eller läser mycket långsamt börjar i TIL i grupp, och i åk 2–3 kan hen också börja i Läslistor i grupp. Den som läser långa ord rätt men inte förstår texten behöver Textsamtal i grupp. Gruppen har fyra till sex elever med samma behov, i fasta par som kan skriva tillsammans och en trio när eleverna är fem.

Tre saker att hålla fast vid

Ta varje långt ord med samma fyra steg, i Ordstarten, i förlagan och i elevens egen text. Eleven behöver en enda väg genom ordet, eftersom många regler blir för mycket att hålla reda på. Låt eleven förklara ordet bakifrån, varje gång. Sista ordet i ett sammansatt ord säger vad det är, och förstaveln och ändelsen ändrar det, som o- i otur och -lös i tandlös. Låt varje vecka sluta i en egen text till en läsare, byggd som förlagan. Där övar eleven stavningen i sina egna ord, och de långa orden blir värda att kunna.

Veckans tre pass: ett ordpass och två skrivpass

Pass	Vad gruppen gör	På bordet
Pass 1 <i>Ordpasset</i>	Gruppen läser veckans förlaga, och paren bygger ord av veckans delar med ordkorten. I diktamen skriver eleverna långa ord en del i taget, ihop. Sist tänker paren ut vad deras text ska handla om.	Förlagan, kortet Ett långt ord, en miniwhiteboard per elev och ett kuvert med ordkort per par
Pass 2 <i>Skrivpasset</i>	Gruppen drar ramar runt förlagens början, mitt och slut, och du skriver din egen text på blädderblocket. Paret gör en skrivplan, berättar texten för ett annat par och börjar skriva på tidningens sida med Kloka pennan.	Förlagan, kortet Ett långt ord och en miniwhiteboard per elev, och till varje par skrivplanen, tidningens sida och kortet Vi skriver i par
Pass 3 <i>Skrivpasset</i>	Paret skriver klart, läser texten högt och tar de långa orden med stegen. Varje par läser sin text för gruppen, och du lägger sidan i tidningens mapp.	Samma som i pass 2, med parets skrivplan och sida från pass 2

Alla tre passen börjar med Ordstarten, och från vecka 5 skriver var och en sin egen text. Har gruppen bara två pass en vecka, tar ni ordpasset och ett skrivpass. Då skriver både du och eleverna en eller två meningar i början, mitten och slutet. I skrivpasset tar Förlagan fem minuter och Din text tio, så att Skriva får 30 minuter. I Skriva gör paret planen, berättar texten för ett annat par, skriver och kontrollerar texten och ritat bilden om de hinner. I Läsa upp läser varje par, från vecka 5 varje elev, sin text för gruppen. I vecka 8 är pass 3 tidningens pass. Med tre pass i vecka 8 säger du sist i ordpasset vem som ska läsa texten och vad eleverna ska skriva, och var och en tänker ut vad texten ska handla om. Med två pass i vecka 8 tar ni ordpasset och tidningens pass, och tidningen får sju avdelningar. Då skriver eleverna ingen ny text, och varje elev väljer i stället vilken av sina texter hen ska läsa för den inbjudna läsaren.

Pass 1: ordpasset på 60 minuter

Ordpasset är veckans första pass. Gruppen läser förlagan och arbetar med veckans delar, som eleverna sedan använder i sin egen text i skrivpassen.

Förbered dig genom att läsa fältet Pass 1, ordpasset, på veckans sida under Till läraren: veckorna. Där står delarna och orden till Ordstarten, det du visar i Bygga, de nya orden och diktamen. Lathunden visar ett ordpass i vecka 2, minut för minut.

Första passet: du presenterar kursen de första fem minuterna, med ordstarten 0–10 minuter, förlagan 10–20, bygga 20–35, nya ord 35–40, diktamen 40–52 och läsa upp 52–60.

Ordstarten 0–5 min	Förlagan 5–15 min	Bygga 15–35 min	Nya ord 35–40 min	Diktamen 40–52 min	Läsa upp 52–60 min
Gemensamt · Alla läser, och du leder		I par · Du visar först, och paren bygger och läser ord		Var för sig · Varje elev skriver orden du säger	Gemensamt igen · Var och en läser ett ord för gruppen

Del	Rutinen i 6 delar	Så leder du det
Före passet	Skriv veckans nya delar på planschen Delarna, och skriv Ordstartens två ord och veckans sex nya ord på stora tavlan. Ställ fram blädderblocket, och leta fram veckans bilder på datorn. Lägg fram förlagan, kortet Ett långt ord och en miniwhiteboard med whiteboardpenna och sudd till varje elev, och ett kuvert med ordkort till varje par.	
Ordstarten 0–5 min	1. Gruppen läser veckans och förra veckans delar på planschen Delarna i kör, och alla tar två långa ord med de fyra stegen på sin miniwhiteboard.	Peka på veckans och förra veckans delar. Ta sedan ett ord i taget. Alla skriver av ordet och tar det med stegen innan någon säger det, och sedan visar du eller en elev på stora tavlan.
Förlagan 5–15 min	2. Gruppen tittar på bilder av det förlagan tar upp, läser förlagan och stryker under ord med veckans delar.	Visa först bilder på datorn av två eller tre saker som förlagan tar upp, till exempel från en bildsökning. Fråga om någon känner igen dem, och säg vad de heter och vad orden betyder. Läs sedan förlagan högt, och därefter läser alla i kör. Prata om vem texten är skriven för (förlagens fråga 4) innan eleverna gör fråga 1.
Bygga 15–35 min	3. Paren bygger ord av veckans delar med ordkorten och tar varje ord med stegen.	Visa ett ord med stegen på stora tavlan och tänk högt, och lägg sedan ordet med ordkorten mitt på bordet. Paren gör fråga 2, som gäller ett annat ord. Sedan bygger varje par minst fem egna ord och ett som inte finns: de lägger delarna i rad, läser en del i taget, skjuter ihop ordkorten och säger vad ordet betyder, bakifrån, och byter plats på delarna. Sist förklarar varje par sitt påhittade ord för gruppen.
Nya ord 35–40 min	4. Paren läser veckans nya ord för varandra och säger vad de betyder.	Låt paren läsa orden från stora tavlan, och lyssna på ett par i taget.

Del	Rutinen i 6 delar	Så leder du det
Diktamen 40–52 min	5. Eleven skriver långa ord på sin miniwhiteboard, en del i taget, ihop.	Före diktamen lägger paren ordkorten i kuvertet och vänder förlagan, och du suddar de nya orden på stora tavlan. Säg ordet, säg det sedan i en mening som du hittar på och säg ordet igen, och låt eleven säga delarna innan hen skriver. Titta på elevernas miniwhiteboards tillsammans, och låt eleven själv hitta en del som blev fel. Visa sedan veckans vanliga fel, och låt eleverna svara muntligt på fråga 3.
Läsa upp 52–60 min	6. Varje elev läser ett ord från sin miniwhiteboard och säger vad det betyder, och paren tänker ut vad deras text ska handla om.	Låt varje elev läsa ett ord från sin miniwhiteboard och förklara det bakifrån. Sedan säger du vem som ska läsa texten och vad eleverna ska skriva den här veckan. Paren, från vecka 5 var och en, tänker ut vad texten ska handla om, och du skriver idéerna på blädderblocket.
Efter passet	Skriv i protokollet vad varje elev läste och förklarade, och skriv felen från diktamen innan eleverna suddar sina miniwhiteboards. Byt ett av Ordstartens ord i pass 2 eller 3 mot ett ord som flera elever inte kunde läsa.	

Blir ett par klart tidigt i Bygga, bygger det fler ord och läser dem för dig.

Vad du gör och säger i ordpasset

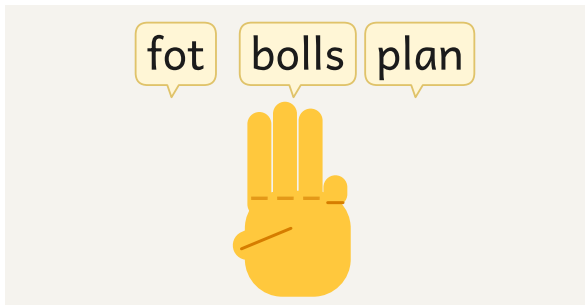
Stegen för ett långt ord och fraserna till dem står i tabellen De fyra stegen för ett långt ord. Här står hur du leder ordpasset och vad du säger i varje del.

Del	Vad du gör	Du säger
1 ORDSTARTEN <i>Hur är ordet byggt?</i>	När du pekar på planschen säger gruppen delen och vad den gör. Vem som visar stegen på stora tavlan står i tabellen Så flyttas stödet, och eleven som leder säger stegen från kortet Ett långt ord.	<i>"Vad gör -arna med ordet?"</i> <i>"Skriv av ordet och ta stegen."</i> <i>"Visa oss på stora tavlan."</i>
2 FÖRLAGAN <i>Vem är texten skriven för?</i>	Låt eleverna säga vad de ser på bilderna innan du säger vad saken heter. Läs högt med inlevelse. När eleverna har strukit under, låt en elev säga delarna i ett av orden.	<i>"Känner någon igen det här?"</i> <i>"Hur märker du vem den är skriven för?"</i> <i>"Läs fråga 1 och stryk under orden."</i> <i>"Var är delarna i det här ordet?"</i>
3 BYGGA <i>Vad betyder ordet?</i>	Säg allt du gör när du visar ordet, också när du delar det och börjar bakifrån. Gå sedan mellan paren och lyssna på ett ord i taget. När paret byter plats på delarna, fråga vad det nya ordet betyder, så att eleverna hör att sista ordet säger vad det är.	<i>"Vad betyder det? Börja bakifrån."</i> <i>"Byt plats på delarna. Vad blir det nu?"</i> <i>"Finns ordet, eller har ni hittat på det?"</i>

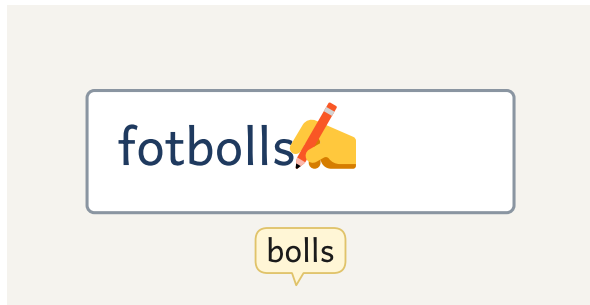
Del	Vad du gör	Du säger
4 NYA ORD <i>Vilka delar känner du igen?</i>	Lyssna efter om eleven läser en del i taget eller gissar efter början. Gissar eleven, peka på delarna och låt hen läsa ordet igen. Känner gruppen inte till ett ord, säg det i en mening.	"Läs ordet för din kamrat." "Var är delarna?" "Vad betyder det?"
5 DIKTAMEN <i>Hur många delar?</i>	Rätta inte medan eleverna skriver. Fråga vilken del eleven är osäker på, och låt hen skriva den som när den står ensam, till exempel boll i snöbollarna.	"Säg ordet. Hur många delar?" "Skriv en del i taget." "Står ordet ihop?"

Stava ett långt ord, en del i taget

Fyra bilder ur filmen om diktamen i ordpasset. Läraren säger fotbollsplan, och eleven säger delarna och räknar dem på fingrarna. Eleven skriver en del i taget, ihop, läser hela ordet och kollar att det står ihop och att fogen s är med. Sist säger eleven vad ordet betyder. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

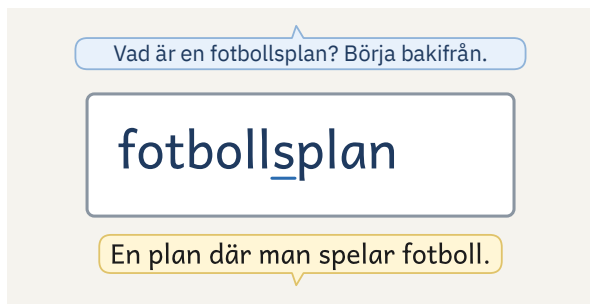
1 • Dela ordet: eleven räknar delarna fot, bolls, plan.

2 • En del i taget: eleven har skrivit fot och bolls.

3 • Hela ordet: det står ihop, och fogen s är med.

4 • Vad betyder det? Eleven börjar bakifrån.

Del	Vad du gör	Du säger
6 LÄSA UPP <i>Vad ska er text handla om?</i>	Låt eleven välja det ord hen är säkrast på. När du har sagt vem som ska läsa texten, fråga paren vad läsaren skulle vilja läsa om.	"Vilket ord väljer du?" "Vad skulle läsaren vilja läsa om?" "Vad ska texten handla om?"

De fyra stegen för ett långt ord

Stegen är desamma när eleven läser och när hen stavar, och de står på kortet Ett långt ord, som ligger framför varje elev. Säg stegen högt tillsammans med eleven tills hen säger dem själv.

Steg	När eleven läser	När eleven stavar	Du säger
1. Dela ordet	Eleven ringar in förstavelsen och ändelsen och drar ett streck mellan delarna. En fog, som s i fotbollsplan, hör till delen före	Eleven säger ordet och räknar delarna på fingrarna	<i>"Var är delarna?" "Säg ordet. Hur många delar?"</i>
2. En del i taget	Eleven drar en båge under varje del och läser den. En lång del, som äventyr, läser eleven i stavelser	Eleven skriver en del i taget och säger den. Hen skriver varje del som när den står ensam, som hand i handduk. Det finns tre vanliga undantag. En vokal faller bort eller byts, som i skolgård, pojkvän och veckodag. En konsonant blir dubbel före en ändelse, som i slemmig. Tre lika bokstäver blir två, som i glasstrut.	<i>"Läs den första delen." "Säg delarna. Skriv en del i taget."</i>
3. Hela ordet	Eleven säger hela ordet och hör efter om det låter som ett ord	Eleven läser det hen skrev och kollar att ordet står ihop och, när ordet har en fog, att fogen är med	<i>"Låter det som ett ord?" "Står ordet ihop?"</i>
4. Vad betyder det?	Eleven säger vad ordet betyder och börjar bakifrån, som <i>"en cykelhjälm är en hjälm som man har när man cyklar"</i>	Eleven säger vad ordet betyder och kollar att delarna passar betydelsen, som rygg i ryggsäck, en säck man har på ryggen	<i>"Vad betyder det? Börja bakifrån." "Hur vet du det?"</i>

Bakifrån betyder att sista ordet säger vad det är, och att ändelsen och förstavelsen ändrar det: -arna säger att det är flera, -lös betyder utan, och o- betyder inte. Har en förstavelse flera betydelser, säg vad den betyder i just det ordet, som o- i otur (inte) och i oväder (dåligt). Ibland räcker inte delarna, som i glasögon och hjärnröta, och då säger du vad ordet betyder.

Arbetsform i ordpasset: gemensamt, i par, var för sig, gemensamt igen

Ordpasset går från gruppen till paren och till var och en, och tillbaka till gruppen. Sedan kommer veckans två skrivpass.

Pass 2 och 3: skrivpasset på 60 minuter

Skrivpasset går från gruppen, där du skriver din text, till paren och tillbaka till gruppen. Pass 2 och 3 har samma delar, från Ordstarten till Läsa upp, och i vecka 1–4 också samma tider. I pass 2 börjar texten, och i

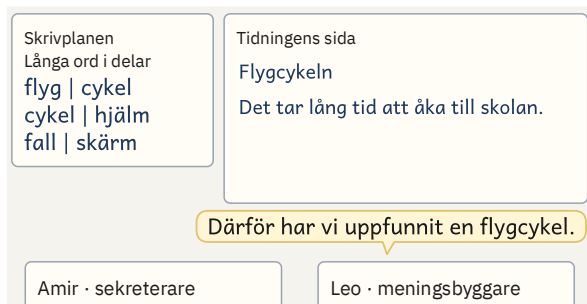
pass 3 blir den klar. Förbered dig genom att läsa veckans sida under Till läraren: veckorna och skriva din text en gång själv.

Del	Pass 2, texten börjar	Pass 3, texten blir klar
Före passet	Skriv passets två ord till Ordstarten på stora tavlan, och ställ fram blädderblocket. Lägg fram förlagan, kortet Ett långt ord och en miniwhiteboard med whiteboardpenna och sudd till varje elev, och kortet Vi skriver i par, skrivplanen och tidningens sida till varje par. Från vecka 5 får varje elev en egen skrivplan och en egen sida. Ord korten behövs inte i skrivpassen.	Som i pass 2, men lägg fram parens planer och sidor från pass 2.
Ordstarten 0–5 min	Gruppen läser delarna på planschen. Delarna i kör och tar stegen på två ord, som i ordpasset.	Gruppen gör som i pass 2, med två nya ord.
Förlagan 5–15 min	Gruppen läser förlagan i kör, och alla drar en ram runt början, en runt mitten och en runt slutet på sin förlaga. Du visar på din, gärna förstorad till A3. Du påminner om vem som ska läsa texten och vad eleverna ska skriva. Paren, från vecka 5 var och en, skriver på skrivplanen vad texten ska handla om, vem som läser den och ramarnas namn vid Början, Mitten och Slutet.	Paret läser sin text högt, jämför den med planen och förlagan och säger vad som är kvar.
Din text 15–25 min	Du skriver din plan på blädderblocket och tänker högt. Sedan skriver du början och mitten av din text. Varje elev föreslår i tur och ordning ett ord eller en mening. Ett långt ord skriver du en del i taget, och du säger delarna medan du skriver.	Du läser din text högt, lägger till en mening som läsaren behöver och skriver slutet.
Skriva 25–50 min	Paret skriver några ord om början, mitten och slutet på skrivplanen och minst tre långa ord i delar, som säng cykel. Paret berättar texten för ett annat par, och det andra paret säger vad de vill veta mer om. Paret skriver det på sin plan. Med tre par lyssnar du på det tredje. Sedan skriver paret på tidningens sida med Kloka pennan.	Paret skriver klart och tar med det lyssnarna undrade. Den som inte skrev den sista meningen läser texten högt, och paret tar de långa orden med stegen. Sist ritat paret bilden i rutan.
Läsa upp 50–60 min	Två par, från vecka 5 två elever, läser det de har skrivit för gruppen.	Varje par, från vecka 5 varje elev, läser sin text för gruppen, och lyssnarna säger vad som var bäst och vilket långt ord de hörde. Du lägger sidorna i tidningens mapp.
Efter passet	Skriv i protokollet vad varje elev läste, skrev och förklarade. I vecka 3 och 4 skriver du också om kamraten fick vänta när eleven var sekreterare.	Skriv också om texten har en början, en mitt och ett slut, och vad paret lade till efter lyssnarnas fråga.

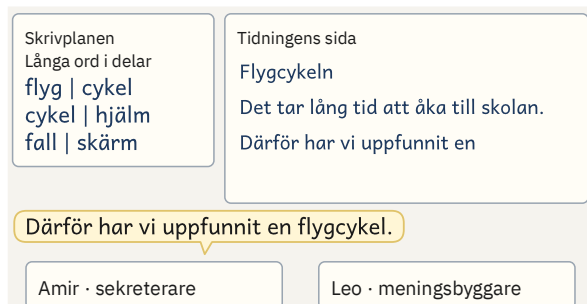
Från vecka 5 skriver var och en i pass 2 några ord om början, mitten och slutet på sin skrivplan och minst tre långa ord i delar. Sedan berättar eleven texten för kamraten, som säger vad hen vill veta mer om, och eleven skriver det på planen. Till sist skriver eleven på tidningens sida och säger varje mening högt innan hen skriver den. Pass 3 står då i tabellen Pass 3 från vecka 5: skrivpasset med kontrollanten. Hinner ett par före de andra, läser paret texten för dig. Sedan skriver paret vidare i pass 2 och ritar mer till bilden i pass 3. I vecka 8 skriver eleverna klart i pass 2, och pass 3 är tidningens pass, som står under Pass 24 på veckans sida.

Kloka pennan

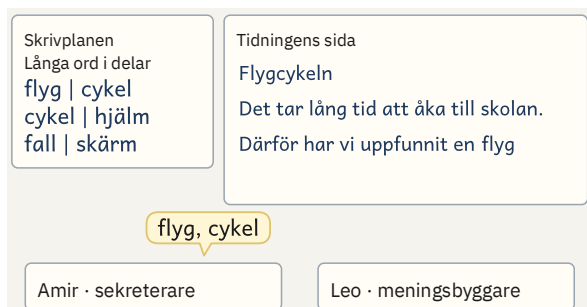
Fyra bilder ur filmen om Kloka pennan i skrivpasset. Leo är meningsbyggare och säger meningen, och Amir är sekreterare, säger meningen igen och skriver den på tidningens sida. Det långa ordet flygcykel står i delar på skrivplanen, och Amir säger delarna och skriver en del i taget. Sedan läser de meningen tillsammans och byter roller. Skyltarna nederst finns bara i filmen och visar vem som har vilken roll. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

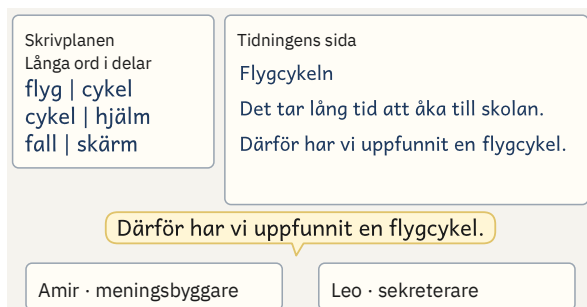
1 • Meningsbyggaren säger meningen.

2 • Sekreteraren säger meningen igen och skriver.

3 • Sekreteraren skriver flygcykel en del i taget.

4 • De läser meningen tillsammans och byter roller.

Pass 3 från vecka 5: skrivpasset med kontrollanten

Från vecka 5 skriver var och en sin egen text, och i pass 3 är kamraten kontrollant. Förlagan och Din text tar fem minuter var, så att Skriva får 35 minuter. Passets två ord till Ordstarten och det som bara gäller veckan står på veckans sida under Till läraren: veckorna.

Del	Så gör du
Före passet	Som i pass 2, men lägg fram elevernas planer och sidor från pass 2.
Ordstarten 0–5 min	Gruppen läser delarna på planschen Delarna i kör och tar stegen på två nya ord.
Förlagan 5–10 min	Eleven läser sin text högt för kamraten, jämför den med planen och förlagan och säger vad som är kvar.
Din text 10–15 min	Du läser din text högt, lägger till en mening som läsaren behöver och skriver slutet.

Del	Så gör du
Skriva 15–50 min	Eleven skriver klart. Sedan är kamraten kontrollant och läser texten högt, och eleven tar de långa orden med stegen. Sist ritar eleven bilden i rutan.
Läsa upp 50–60 min	Varje elev läser sin text för gruppen, och lyssnarna säger vad som var bäst och vilket långt ord de hörde. Du lägger sidorna i tidningens mapp.
Efter passet	Skriv i protokollet vad varje elev läste, skrev och förklarade, och om texten har en början, en mitt och ett slut.

Vad du gör och säger i skrivpasset

Ordstarten leder du som i ordpasset. Här står hur du leder resten av skrivpasset, och fraserna som hör till det.

Del	Vad du gör	Du säger
Förlagan <i>Hur är texten byggd?</i>	Låt eleverna säga var början slutar och mitten börjar, och vad varje ram gör för läsaren. Dra ramen när gruppen är överens, och låt gruppen ge den ett namn, som Det jobbiga. Har förlagan flera stycken som är byggda likadant, som tre uppfinningar eller tre annonser, drar ni ramarna i ett av dem. I pass 3, fråga paren vad som är kvar att skriva.	<i>"Var slutar början?"</i> <i>"Vad gör den här ramen för läsaren?"</i> <i>"Vilket namn ger vi den?"</i> <i>"Vad är kvar att skriva?"</i>
Din text <i>Vad behöver läsaren veta först?</i>	Din plan och din text på veckans sida är förslag, och du tar med elevernas ord och meningar där de passar. Säg vad du tänker om läsaren medan du skriver, och ta ett långt ord med stegen. Skriv gärna en otydlig mening med flit, och fråga gruppen vad läsaren behöver. Fråga i pass 3 vad mer läsaren behöver veta.	<i>"Vad måste vi börja med?"</i> <i>"Finns det ett bättre ord?"</i> <i>"Vilket långt ord passar här?"</i> <i>"Förstår läsaren det här?"</i>
Skriva <i>Vad är nästa mening?</i>	Sitt med ett par i taget, tre till fem minuter med varje. Be paret läsa det de har skrivit, och hjälp till med en sak. Lyssna efter om sekreteraren säger meningen igen innan hen skriver och om paret byter efter varje mening. Från vecka 5 lyssnar du efter om eleven säger meningen högt innan hen skriver. Hur du hjälper eleven att stava ett ord står i tabellen När eleven fastnar i skrivandet.	<i>"Hur går det?"</i> <i>"Säg meningen innan ni skriver den."</i> <i>"Säg delarna och skriv en del i taget."</i> <i>"Är du osäker? Dra en prickad linje under ordet."</i>
Läsa upp <i>Vad vill ni veta mer om?</i>	Låt lyssnarna svara som läsare. Säger någon bara att det var bra, frågar du vad som var bra. Fråga sist vilket långt ord gruppen hörde, och låt den som skrev ordet säga delarna och vad ordet betyder, bakifrån.	<i>"Vad vill ni veta mer om?"</i> <i>"Vad var bäst i texten?"</i> <i>"Vilket långt ord hörde ni?"</i>

Exempel: så går ett skrivpass till

Gruppen:

Amir, Ella, Noah, Saga och Leo går i åk 4 och är med i kursen. Det är vecka 1 och pass 2, det första skrivpasset. I ordpasset läste gruppen förlagan *Tre uppfinningar som världen behöver* och byggde ord av två ord, och varje par bestämde vad deras uppfinning skulle vara. Amir och Leo är ett par, och Ella, Noah och Saga är en trio.

I Ordstarten tar alla stegen på matlåda och glasögon på sin miniwhiteboard. Läraren visar matlåda på stora tavlan, och Saga säger *"En låda för mat."*

Gruppen läser förlagan i kör och drar ramarna i Sängroboten. Läraren frågar *"Var slutar början?"*, och Ella svarar att början är namnet och att mitten är det som är jobbigt. Gruppen kallar ramarna Namnet, Det jobbiga och Vad den gör. Läraren säger att uppfinningarna ska stå i tidningens första avdelning, och paren skriver uppfinningen och ramarnas namn på skrivplanen.

Läraren skriver sin plan på blädderblocket, med säng | cykel bland de långa orden, och sedan rubriken Sängcykeln. *"Vad måste vi börja med?"* frågar hen. Amir säger *"Det jobbiga"*, och läraren skriver *"Det är svårt att gå upp när det är kallt på morgonen."* Sedan visar läraren Kloka pennan. Hen säger nästa mening, *"Därför har vi uppfunnit sängcykeln"*, och Leo säger den igen och skriver den på blädderblocket.

Amir och Leo har hittat på en cykel som flyger. De säger delarna och skriver flyg | cykel på skrivplanen. När de berättar för trion frågar Saga *"Var landar den?"*, och Leo skriver frågan på skrivplanen. Sedan skriver de med Kloka pennan. Amir är meningsbyggare och säger *"Det tar lång tid att åka till skolan."* Leo är sekreterare, säger meningen igen och skriver den, och sedan läser de meningen tillsammans och byter roll. Läraren sitter med trion. De skriver om en hundrobot som går ut med hunden. Noah är sekreterare och fastnar på ryggsäck. Läraren säger *"Säg delarna."* Noah säger *"Rygg och säck"*, skriver en del i taget och drar en prickad linje under ordet för säkerhets skull.

I Läsa upp läser Amir och Leo det de har skrivit: *"Flygcykeln. Det tar lång tid att åka till skolan. Därför har vi uppfunnit en flygcykel."* Ella frågar hur cykeln kommer upp i luften.

Efter passet skriver läraren i protokollet att Amir skrev flygcykel ihop, och att Noah sa delarna i ryggsäck, skrev ordet rätt och drog en prickad linje under. Trion tar ordet med stegen i pass 3.

När eleven fastnar i ett ord

Fråga först, och ge sedan så lite stöd som möjligt. Gå tillbaka till det steg där eleven fastnade. En elev med ett modersmål där huvudordet står först, som arabiska, säger ofta att en brandbil är en brand. Peka då på sista ordet och fråga vad det är.

Fråga alltid först:

Var är delarna?

Vilket steg är du på?

Gå uppför stödtrappan i stunden. Ge inte nästa stöd förrän eleven har provat det förra:

1. Peka på slutet av ordet och säg *"Ring in ändelsen."* Har ordet ingen ändelse, peka på skarven mellan delarna.
2. Täck ordet med handen så att bara den första delen syns, och flytta handen en del i taget.
3. Läs den första delen åt eleven, och låt eleven läsa nästa.
4. Säg ordet och låt eleven dela det. Skriv sedan ett nytt ord med samma del, och låt eleven läsa det själv.

Sluta alltid med ett ord som eleven läser själv.

När eleven fastnar i skrivandet

Här står det som oftast händer i skrivpassen, och vad du gör då. [Skrivstrategier](#) är ett A4 på metodens sida att ha i handen i skrivpassen. Där står fler strategier, från att dela ett långt ord till att pröva texten på en läsare.

Skrivstrategier: niclasfohlin.se/skrivstrategier

Det du ser	Det du gör
Paret kommer inte i gång	Läs förlagans början högt och fråga vad deras början ska säga. Paret får låna förlagans första mening och byta ut innehållet.
Varje mening börjar med "och sen"	Peka på början, mitten och slutet på skrivplanen och fråga var meningen hör hemma. Visa ord som säger i vilken ordning något händer, som först och sedan, gärna ur förlagan, och låt paret välja ett.
Eleven vet inte hur ett ord stavas	Låt eleven säga delarna och skriva en del i taget, och låt kamraten hjälpa till med delarna. Är eleven osäker efter tio sekunder, drar hen en prickad linje under ordet och skriver vidare. Paret tar ordet med stegen när texten är klar.
Eleven väljer bort de långa orden	Fråga vilket långt ord eleven sa när hen berättade. Låt eleven säga delarna och skriva ordet på miniwhiteboarden först, en del i taget, ihop.
Eleven skriver mycket långsamt eller kan inte läsa sin text	Låt eleven vara meningsbyggare oftare. Från vecka 5 kan kamraten vara sekreterare för varannan mening i elevens text. Medan eleven skriver nästa mening, skriver kamraten i sin egen text. Du kan också vara sekreterare när du sitter med eleven: eleven säger meningen, du skriver, och eleven läser meningen.
Den ena i paret bestämmer alla meningar	Påminn om att paret byter efter varje mening, och låt den som tog över vara sekreterare för nästa mening. Fortsätter det, skriver eleverna var sin text efter samma plan.
Paret hinner inte klart i pass 3	Sätt dig med paret, eller från vecka 5 med eleven. Paret, eller eleven, säger resten av texten, och du eller kamraten skriver den på sidan, en mening i taget. Ingen text blir läxa.
Kamraten är borta	Eleven skriver vidare och säger varje mening högt innan hen skriver den, och du är kontrollant. I nästa pass läser paret det nya tillsammans.

Lärarens roll: visa först, och låt eleven ta över

Du tänker högt när du visar ett ord i ordpasset och när du skriver din egen text i skrivpassen, och sedan gör eleverna samma sak själva. Säg samma fraser varje gång, så att eleven kan säga dem till sig själv.

GÖR SÅ HÄR	UNDVIK
<p>Visa ett ord med de fyra stegen och säg allt du gör.</p> <p>Skriv din egen text på blädderblocket inför gruppen, och låt varje elev ge ett ord eller en mening.</p> <p>Fråga vad ordet betyder, varje gång, och låt eleven börja bakifrån.</p> <p>Sitt med ett par i taget när paren skriver, och hjälp till med en sak.</p> <p>När en elev har stavat fel, fråga först vilken del som blev fel. Hittar eleven inte felet, skriv ordet rätt ovanför och säg "Så skrivs det i böcker."</p>	<p>att säga ordet innan eleven har provat stegen</p> <p>att dela ordet i stavelser innan eleven har hittat delarna</p> <p>att rätta varje stavfel i elevens text, eller rätta med rödpenna</p> <p>att låta en elev i paret ta över, så att paret inte byter efter varje mening</p> <p>att skicka hem en text som inte blev klar</p>

Var hittar du förlagorna och orden?

Under Kursens material står veckorna en i taget: först veckans sida, sedan förlagan och ordkorten. Efter vecka 8 står korten och bladen som gäller hela kursen. Tabellen Materialet du behöver säger hur många du skriver ut. Vill du ha fler ord, särskilt i åk 4–5, ta dem ur det gruppen läser i klassen och i ämnena, som -ning i smältning och frysning.

Förlagorna har också ord som eleverna inte har hört, som nyorden och de påhittade yrkena, men delarna i dem känner eleven. Säg ett ovanligt ord högt och i en mening innan gruppen läser det i förlagan, gärna med en bild, särskilt för elever med svenska som andraspråk. Låt paren bygga riktiga ord innan de hittar på egna.

Välj egna ord så att de uppfyller tre krav:

Ord eleven har hört	Delar som syns	Veckans del
Eleven känner ordet när hen säger det, så att steg 3 och 4 går	Delarna går att se och höra och betyder något, som cykel och hjälm	Ordet har veckans del, och gärna en del från en tidigare vecka

Materialet du behöver

Allt utom miniwhiteboards, whiteboardpennor och sudd, blädderblocket, datorn, det tomma papperet och mappen står under Kursens material.

Material	Hur många	När ni använder det
Förlagan	En per elev och vecka, och en till dig, gärna förstorad till A3	I alla tre passen. Eleven stryker under, drar streck och drar ramar i den.
Ordkorten	En sats per par och vecka, och en till dig, klippta och i kuvert	I ordpasset. Spara kuverten, eftersom korten med o- behövs igen i vecka 6.
Kortet Ett långt ord	Ett per elev, för hela kursen	I varje pass, på bordet
Kortet Vi skriver i par	Ett per par	I skrivpassen
Skrivplanen	En per par i vecka 1–4 och en per elev i vecka 5–8, ny varje vecka	I skrivpassen

Material	Hur många	När ni använder det
Tidningens sida	En första sida och en sida att fortsätta på, till varje par i vecka 1–4 och till varje elev i vecka 5–8, nya varje vecka	I skrivpassen
Planschen Delarna	Två blad på A3 på väggen, eller ett blädderblocksark	I Ordstarten. När ni börjar veckan skriver du veckans delar ur listan Delarna på planschen.
En miniwhiteboard, en whiteboardpenna och ett sudd	En per elev	I Ordstarten och Diktamen, och när eleven prövar ett långt ord
Ett blädderblock	Ett för gruppen	Till idéerna i ordpasset och till din plan och din text i skrivpassen, så att de finns kvar till pass 3
En dator eller surfplatta	En för gruppen	I Förlagan i ordpasset, till bilderna före läsningen
Tomt papper	Ett ark per par i vecka 2, och några ark i vecka 8	Till kartan i vecka 2, och till omslaget och avdelningarnas sidor i vecka 8
En mapp	En för gruppen	Efter pass 3, då du lägger tidningens sidor i mappen
Kartläggningen	Före och efter kursen kopierar du elevens ordlista två gånger per elev, en till eleven och en till dig. Varje elev får också bladet Kartläggning: dela orden, bladet Kartläggning: diktamen och tidningens sida, och du har kartläggningen och lärarens protokoll.	Veckan före och veckan efter kursen
Diplomet	Ett per elev	Sist i vecka 8
Protokollet	Tre sidor per elev, för hela kursen	Efter varje pass

Delarna och texterna i veckorna

Varje vecka har egna delar, en förlaga och en text som eleverna skriver till gruppens tidning.

Vecka	Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
<u>Vecka 1</u> <u>Två ord blir ett</u>	Två ord blir ett ord, och sista ordet säger vad det är, som i cykelhjälm	En tidningsartikel om tre uppfinningar	I par en artikel om en egen uppfinning
<u>Vecka 2</u> <u>Fogen</u>	Fogen s, en vokal som faller bort eller byts, ord med tre delar och tre lika bokstäver som blir två	En guide med skyltar till ett äventyrsbad	I par en karta och en guide till sin drömskolgård, för en yngre klass
<u>Vecka 3</u> <u>Ihop eller isär</u>	Ett sammansatt ord skrivs ihop, och jätte- och super-skrivs ihop med ordet	En reklam, och en slarvig reklam där tre ord har gått isär	I par en reklam för sin uppfinning från vecka 1
<u>Vecka 4</u> <u>Ord som slutar på -are</u>	Med -are blir ordet en person eller en sak som gör något, som läsare och dammsugare	Platsannonser för påhittade yrken	I par en platsannons för ett påhittat yrke

Vecka	Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Vecka 5 Förstavelser	o-, miss-, åter- och sam-	En rolig berättelse om en otursdag	Var för sig en berättelse i jagform om en otursdag
Vecka 6 Ändelser som beskriver	-ig, -lig, -lös och -bar	En lexikonartikel om ett påhittat djur	Var för sig en lexikonartikel om ett eget fantasidjur
Vecka 7 Ord på -ning, -het, -else och -skap	Ändelserna -ning och -ing, -het, -else och -skap, och fogen s efter -ning, -ing, -het och -skap	En instruktion till en tävling	Var för sig en instruktion till en lek, som en annan grupp prövar
Vecka 8 Nyord	Nya ord byggda av ord som redan finns, och ord där delarna inte räcker	Årets nya ord, ur Isofs nyordslistor	Var för sig en artikel om ett eget nytt ord. Gruppen sätter ihop tidningen.

Uppfinningen från vecka 1 kommer tillbaka i vecka 3 och gärna i vecka 4, och drömskolgården från vecka 2 gärna i vecka 7. I vecka 2 går kartan också till en yngre klass, och leken från vecka 7 prövar en annan grupp på en rast i vecka 8.

Så flyttas stödet

Eleverna tar över vecka för vecka på två sätt, och varje rad säger båda: i Ordstarten från att du visar till att eleverna leder, och i skrivandet från att paret skriver en text tillsammans till att var och en skriver sin egen.

Vecka	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1	Två ord blir ett	Ordstarten: du visar stegen och tänker högt. Skrivandet: du visar Kloka pennan i din text, och paret skriver en text tillsammans	Att läsa ett ord som är byggt av två ord, en del i taget ända till ändelsen, och säga bakifrån vad det är, som att en sängrobot är en robot.
2	Fogen	Ordstarten: du visar, och eleverna säger fraserna med dig. Skrivandet: paret skriver med Kloka pennan	Att stava sammansatta ord en del i taget och få med fogen, som s:et i fotbollsplan. Eleven skriver också skolgård, där a:et faller bort, och glasstrut med två s.
3	Ihop eller isär	Ordstarten: en elev visar, och du hjälper till med fraserna. Skrivandet: paret skriver med Kloka pennan	Att skriva sammansatta ord ihop, också med jätte- och super-, och säga vad som skiljer en grön sak från en grönsak.
4	Ord som slutar på -are	Ordstarten: eleverna visar och säger fraserna själva. Skrivandet: paret tar de långa orden med kortet Ett långt ord, och du frågar innan du hjälper	Att läsa och stava ord på -are och säga om ordet är en person eller en sak som gör något, som en bagare och en dammsugare.

Vecka	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
5	Förstavelser	Ordstarten: eleverna visar, och du frågar vad förstavelsern gör. Skrivandet: var och en skriver sin text, och kamraten är kontrollant	Att ringa in förstavelsern och säga vad den gör i just det ordet, som att en ovän inte är en vän. I sin egen text skriver eleven minst två ord med förstavelser.
6	Ändelser som beskriver	Ordstarten: en elev leder, och du hjälper till när det behövs. Skrivandet: eleverna föreslår de flesta meningarna i din text	Att ringa in ändelsen och säga vad den betyder, som att tandlös är utan tänder och att det som är ätbart går att äta.
7	Ord på -ning, -het, -else och -skap	Ordstarten: en elev leder, och du lyssnar. Skrivandet: var och en skriver sin text och tar de långa orden med stegen	Att läsa och stava ord på -ning, -ing, -het, -else och -skap, och att få med fogen s efter -ning, -ing, -het och -skap, som i tävlingsregel.
8	Nyord	Ordstarten: eleverna leder. Skrivandet: har veckan tre pass, förklarar var och en sitt nya ord för läsaren i tidningen	Att läsa och förklara ett nytt ord ur delarna, bakifrån, och säga när delarna inte räcker, som i hjärnröta. Har veckan tre pass, skriver eleven en artikel om vad hans nya ord betyder och är byggt av.

Följ upp effekten

Kartläggningen visar hur eleven läser, delar, stavar och förklarar långa ord och skriver dem i en text, före och efter kursen. Protokollet samlar det eleven läste, skrev och förklarade, vecka för vecka. Läser eleven efter kursen minst 14 av 16 ord rätt i uppgift 1, stavar minst 6 av 8 ord rätt i uppgift 3 och har minst 6 av 8 poäng i uppgift 4, avslutar du insatsen. När eleven den gränsen redan före kursen, behöver hen inte gå kursen. Har eleven inte fler poäng än före kursen, sammanlagt i uppgift 1–4 och för delarna i uppgift 3, tar du upp det med elevhälsan och ser efter om eleven först behöver läsa korta ord säkrare, till exempel i TIL i grupp. Annars går eleven en period till med de veckor som tar upp de delar hen fortfarande gör fel på, som fogen i vecka 2 och 7 eller förstavelserna i vecka 5. Varje vecka har samma tre pass, förlaga och ordkort som i kursen, men du väljer andra ord till Ordstarten, Nya ord och Diktamen efter de tre kraven för egna ord. Eleven skriver en ny text efter veckans uppgift. Eleverna som behöver samma veckor går perioden tillsammans. Går en elev den ensam, är du kamraten i paret. Efter perioden gör du kartläggningen igen och beslutar på samma sätt, men jämför poängen med den förra kartläggningen.

Före kursen	Gör kartläggningen veckan före kursen. Uppgift 2, 3 och 5 gör ni i hela gruppen på omkring 25 minuter. En annan dag efter diktamen i uppgift 3 gör du uppgift 1 och 4 med en elev i taget, så att eleven inte har läst orden i uppgift 1 före diktamen. Det tar omkring fem minuter per elev. Läser eleven redan minst 14 av 16 ord rätt i uppgift 1, stavar minst 6 av 8 ord rätt i uppgift 3 och har minst 6 av 8 poäng i uppgift 4, behöver hen inte gå kursen.
Efter varje pass	Skriv i protokollet.
Efter vecka 4	Läs texterna från vecka 1 och 4, och ta felstavade ord till Ordstarten. Fick kamraten ofta vänta när eleven var sekreterare i vecka 3 och 4, eller kunde eleven inte läsa sin mening, får hen en sekreterare från vecka 5, som i tabellen När eleven fastnar i skrivandet.

Efter kursen

Gör kartläggningen igen veckan efter kursen, med samma ord och i samma ordning som före kursen. Först gör ni uppgift 2, 3 och 5 i hela gruppen, och en annan dag gör du uppgift 1 och 4 med en elev i taget, omkring fem minuter per elev. Jämför poängen och svaren med dem före kursen, och skriv vad eleven behöver nu. Ge klassläraren resultatet.

Mål: vad eleven ska kunna göra efter insatsen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna läsa och stava långa ord genom att dela dem i sina delar.

Efter perioden ska eleven oftare kunna:

☐ läsa långa ord som har kursens delar genom att dela dem, också ord som eleven inte har övat på	☐ stava långa ord en del i taget, skriva sammansatta ord ihop och få med fogen
☐ säga vad ett okänt ord betyder ur delarna, bakifrån	☐ skriva en kort text som är byggd som förlagan, med långa ord, till en läsare

Före första passet

☐ Gör kartläggningen veckan före kursen.
☐ Skriv ut förlagorna, ordkorten, kortet Ett långt ord, kortet Vi skriver i par och planschen Delarna, och lägg ordkorten i kuvert.
☐ Skriv ut skrivplanen och tidningens sida, och protokollets tre sidor och diplommet till varje elev.
☐ Skaffa miniwhiteboards, whiteboardpennor, sudd, blädderblock och mapp.
☐ Bestäm de fasta paren, den yngre klassen i vecka 2, den inbjudna läsaren i vecka 8 och gruppen som prövar vecka 7:s lek.
☐ Läs vecka 1 och skriv din text i förväg.

Kort om grunden

Det som har starkast stöd för elever i åk 4–9 som fastnar på långa ord är en enda väg genom ordet, som eleven tar både när hen läser och när hen stavar, i ord, meningar och text, och kursen bygger på den (Vaughn m.fl., 2022). Undervisning om ordens delar hjälper också de elever som behöver stöd i läsningen, och effekten är störst på stavningen och på de ord och delar som eleverna övar (Goodwin och Ahn, 2010; Bowers, Kirby och Deacon, 2010; Colenbrander m.fl., 2024; Galuschka m.fl., 2020). Herrström (2003) förordar att eleven delar ordet vid delarna och inte i stavelser, eftersom svenska ord stavas efter delarna också när de låter annorlunda. I en svensk sammansättning säger sista ordet vad det är (Lyster, 2019). Eleverna tar med sig delarna till skrivandet när de använder dem i egna texter (McCutchen m.fl., 2014), och därför har varje vecka två skrivpass. I skrivpassen visar läraren och tänker högt, texten har mål för början, mitten och slutet och för de långa orden, och paret byter roll efter varje mening (Fohlin och Wilson, 2027). Par med roller och tydliga anvisningar skriver bättre texter (Graham och Harris, 2016; Koster m.fl., 2015), medan fritt samarbete inte gav någon sådan effekt (Montanero m.fl., 2025). I en studie där elever i åk 4–5 tränade långa ord i 40 pass blev deras inställning till läsning sämre (Toste m.fl., 2019), och därför har kursen förlagor, en läsare och en tidning men ingen tidtagning.

Bygger på Vaughn m.fl. (2022), Goodwin och Ahn (2010), Bowers, Kirby och Deacon (2010), Colenbrander m.fl. (2024), Galuschka m.fl. (2020), Herrström (2003), Lyster (2019), McCutchen m.fl. (2014), Graham och Harris (2016), Koster m.fl. (2015), Montanero m.fl. (2025), Toste m.fl. (2019), [Fohlin och Wilson, Skriv! \(utkommer 2027\)](#), och Institutet för språk och folkminnen (2024 och 2025).

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Kursens material

Först kommer veckorna, en i taget. Varje vecka börjar med veckans sida, med ordpasset, uppgiften, din text och skrivpassen, och direkt efter den står veckans förlaga och veckans ordkort. Sedan kommer det som gäller hela kursen: hur du gör i ordning ordkorten, planschen Delarna med listan och bladen, kortet Ett långt ord, kortet Vi skriver i par, skrivplanen, tidningens sida, kartläggningen, protokollet och diplommet. Skrivplanen och tidningens sida skriver du ut på nytt varje vecka.

Förlagorna, ordkorten, kortet Ett långt ord, kortet Vi skriver i par, skrivplanen och tidningens sida är gjorda för eleven.

Elevens material står i Andika, ett gratis typsnitt från SIL som är gjort för att vara lätt att läsa. Ladda ner det på software.sil.org/andika och använd det när du gör egna kort och blad.

Till läraren: veckorna

Varje vecka har en egen sida, veckans sida. Överst står veckans fokus och förlagan, sedan ordpasset under Pass 1, uppgiften, din plan och din text, och skrivpassen under Pass 2 och 3. I vecka 8 står tidningens pass minut för minut under Pass 24, kursens sista pass. Sist står veckans vanliga fel under Lyssna efter. Direkt efter veckans sida kommer veckans förlaga och veckans ordkort. Hur du gör i ordning korten står under Ordkort, efter veckorna.

Vecka 1 · Två ord blir ett		
Fokus	Eleven läser och stavar ord som är byggda av två ord och säger vad de betyder, bakifrån.	
Förlagan	Tre uppfinningar som världen behöver, en tidningsartikel. Veckans ord i texten: sängrobot, regnhatt, cykelhiss, cykelhjälm, ryggsäck, matlåda, glasögon, tandrobot och matrobot. Före läsningen visar du bilder av en cykelhiss och en regnhatt.	
Pass 1, ordpasset	<p>Börja med fem minuter om kursen: presentera den som Ordverkstaden, en verkstad där gruppen gör en tidning, och ge varje elev kortet Ett långt ord. Bygga tar därför 15 minuter.</p> <p>Ordstarten: på planschen Delarna läser gruppen de fyra första raderna i listan Ändelser som böjer ordet. Du visar brandbilen med stegen och tänker högt, och sedan tar alla bilbranden med stegen.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Sängrobot. Var är delarna? Säng och robot. Jag drar ett streck mellan dem och en bäge under varje del. Säng, robot, sängrobot. Jag börjar bakifrån: en robot som bäddar sängen."</i></p> <p>Byt plats på korten och fråga <i>"Vad är en robotsäng?"</i></p> <p>Nya ord: sandlåda, lastbil, polisbil, tandkräm, snöskyffel och tvättmaskin.</p> <p>Diktamen: cykelhjälm, ryggsäck, tandborste, snöbollarna och snögubbe. Skriv sedan <i>"cykel hjälm"</i> isär och fråga <i>"Är det ett ord eller två? Säg det högt."</i> Säg att det inte blir någon paus mellan delarna i ett sammansatt ord.</p>	
Uppgiften	Paret hittar på en egen uppfinning och skriver om den till tidningen. Början: uppfinningens namn som rubrik, ett ord byggt av två ord. Mitten: det som är jobbigt. Slutet: vad uppfinningen gör och hur man använder den. Texten har minst tre ord som är byggda av två ord. Paret ritat uppfinningen i rutan.	
Din plan	Början: Sängcykeln. Mitten: kallt och svårt att gå upp. Slutet: trampa under täcket, ringklocka och matlåda. Långa ord i delar: säng cykel, ring klocka, mat låda.	
Din text	<p>Sängcykeln</p> <p>Det är svårt att gå upp när det är kallt på morgonen. Därför har vi uppfunnit sängcykeln. Du ligger kvar under täcket och trampar till skolan. Sängcykeln har en ringklocka, en lampa och en matlåda bak. Den är lika snabb som en vanlig cykel, men mycket mysigare.</p>	
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: matlåda och glasögon i pass 2, cykelhjälmarna och snöbollarna i pass 3.</p> <p>Förlagan: dra ramarna i en uppfinning, som Sängroboten.</p> <p>Din text: visa Kloka pennen. Du är meningsbyggare och säger en mening, och en elev är sekreterare, säger den igen och skriver den på blädderblocket.</p> <p>Läsa upp i pass 3: gruppen ger tidningen ett namn.</p>	
Lyssna efter	<p>Eleven som läser cykel och gissar resten.</p> <p>Eleven som säger att en sängrobot är en säng.</p> <p>Eleven som tappar ändelsen och läser snöbollarna som snöboll.</p> <p>Eleven som skriver <i>"cykel hjälm"</i> isär, eller <i>"handuk"</i> och <i>"rygsäck"</i> efter hur det låter.</p> <p>Eleven som säger att glasögon är ögon av glas. Säg att delarna ibland inte räcker.</p>	
Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Två ord blir ett ord, och sista ordet säger vad det är, som i cykelhjälm	En tidningsartikel om tre uppfinningar	I par en artikel om en egen uppfinning

TRE UPPFINNINGAR SOM VÄRLDEN BEHÖVER

Varje dag är det något som är jobbigt. Här är tre nya saker som kan hjälpa dig.

Sängroboten

Ingen orkar bädda sängen på morgonen. Sängroboten gör det åt dig. Den drar upp täcket och slätar ut lakanet. Du hinner packa matlådan och ryggsäcken medan den jobbar.

Regnhatten

Det regnar, och du har ingen jacka. Då är regnhatten bäst. Den har ett stort tak av plast. Regnet rinner av, och du blir inte blöt. Den passar till och med över en cykelhjälm. Inte ens glasögonen blir blöta.

Cykelhissen

Backen är lång, och benen är trötta. Cykelhissen står längst ner. Du rullar in och trycker på en knapp. Hissen lyfter dig, cykeln och ryggsäcken till toppen.

Vad behöver du själv? En tandrobot? En matrobot som lagar mat? Hitta på något och skriv till oss.

1. Stryk under fem ord som är byggda av två ord.
2. Dela ordet regnhatt med ett streck och byt plats på delarna.
Vad är ett hattregn?
3. Börja bakifrån: vad är en cykelhiss? Hur vet du det?
4. Vem är artikeln skriven för? Vilka ord visar det?

VECKA 1 · ORDKORT

säng	robot	regn
hatt	cykel	hiss
hjälm	tand	borste
snö	boll	brand
bil	glas	ögon
hand	duk	-arna

Vecka 2 · Fogen	
Fokus	Eleven läser och stavar sammansatta ord där något händer i skarven, som fogen s, en vokal som faller bort eller byts och tre lika bokstäver som blir två, och ord med tre delar.
Förlagan	Välkommen till Äventyrsbadet, en guide med skyltar. Veckans ord i texten: äventyrsbad, fotbollsplan, omklädningsrum, dricksvatten, gatlykta, ficklampa, skolbuss, gatukök, veckodag, glasstrut och nattåg. Före läsningen visar du bilder av ett äventyrsbad, ett gatukök och ett nattåg.
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: på planschen läser gruppen s, o och u mellan delarna och a som faller bort. Du visar orden cykelhiss och glasögonen.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Fotbollsplan. Fot, boll och plan, och mellan boll och plan står ett s. Fotboll är redan två ord, och när ett sådant ord står först kommer nästan alltid ett s. S:et hör till delen före. Fot, bolls, plan."</i> Visa sedan skolgård och säg <i>"Skola och gård. Här faller a:et bort. Skol, gård."</i> Läs äventyr i stavelser, ä, ven, tyr. När paren har gjort fråga 2 säger du <i>"Äventyr är ett ord, och ändå kommer ett s. Sådana ord lär vi oss ett i taget."</i></p> <p>Nya ord: pojkvän, flickskola, varuhus, fotbollsmatch, skolbänk och veckotidning.</p> <p>Diktamen: fotbollsplan, skolgården, veckodag, glasstrut och snöbollskrig. Skriv sedan <i>"fotbollplan"</i> och fråga <i>"Är fotboll två ord?"</i> Lägg korten glass och strut ihop och säg <i>"Tre s i rad. Då skriver vi bara två, glasstrut, och strecket står mellan glass och strut."</i></p>
Uppgiften	Paret skriver en guide till sin drömskolgård för en yngre klass och ritar en karta på ett tomt papper. Början: en mening som välkomnar läsaren. Mitten: tre skyltar med en eller två meningar var. Slutet: en mening som säger hej då. Texten har minst tre långa ord, och minst ett med fogen s. Skyltarna är långa ord.
Din plan	Början: välkommen. Mitten: tre skyltar, fotbollsplanen, gungbrädan och pulkabacken. Slutet: ha en rolig rast. Långa ord i delar: fot bolls plan, gung bräda, pulka backe.
Din text	<p>Välkommen till drömskolgården! Följ skyltarna, så hittar du rätt.</p> <p>Fotbollsplanen: Här spelar alla på rasterna. Bollarna ligger i en låda vid målet.</p> <p>Gungbrädan: Sätt er på var sin sida och gunga upp och ner.</p> <p>Pulkabacken: På vintern åker du pulka här, ända ner till staketet.</p> <p>Ha en rolig rast!</p>
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: fotbollsplanen och gatuköket i pass 2, nattåget och omklädningsrummet i pass 3.</p> <p>Förlagan: dra ramarna runt det första stycket, skyltarna och det sista stycket.</p> <p>Skriva i pass 3: paret ritar kartan i stället för bilden i rutan, med skyltarna på kartan. Efter pass 3 läser paren guiden för den yngre klassen och lämnar en kopia av kartan.</p>
Lyssna efter	<p>Eleven som tappar s:et, som <i>"fotbollplan"</i>.</p> <p>Eleven som låter a:et stå kvar, som i <i>"skolagård"</i>.</p> <p>Eleven som skriver tre s i glasstrut.</p> <p>Eleven som delar omklädningsrum på fel ställe, som omk och läd.</p> <p>Eleven som sätter s där det inte ska vara, som <i>"skolsgård"</i>.</p>

Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Fogen s, en vokal som faller bort eller byts, ord med tre delar och tre lika bokstäver som blir två	En guide med skyltar till ett äventyrsbad	I par en karta och en guide till sin drömskolgård, för en yngre klass

VÄLKOMMEN TILL ÄVENTYRSBADET

Här på Äventyrsbadet finns mer än du hinner pröva på en enda dag. Badet är större än en fotbollsplan, och det är lätt att gå vilse. Läs guiden och följ skyltarna, så hittar du rätt.

Omklädningsrummet

Här byter du om och duschar innan du går ut i solen. Handduk och solglasögon tar du med dig, men skorna lämnar du här.

Rutschkanan

Den är lång som ett nattåg och snabb som en sportbil. Du startar högst upp i ett torn och landar med ett plask.

Gatuköket

Här köper du mat, och över disken hänger en gammal gatlykta. Det finns också glasstrutar, dricksvatten och en bänk att vila på.

Äventyrsbadet är öppet alla veckodagar. Skolbussen stannar vid dörren. Har du tappat din ficklampa? Fråga i kassan, så hjälper vi dig. Välkommen tillbaka!

1. Stryk under fyra ord med ett s mellan delarna. Gör en ring runt två ord där en bokstav har fallit bort.
2. Dela ordet äventyrsbad med ett streck. Vilken del hör fogen s till? Är äventyr ett ord eller två?
3. Börja bakifrån: vad är ett nattåg? Hur vet du det?
4. Vem är guiden skriven för? Hur hjälper skyltarna den som läser?

VECKA 2 · ORDKORT

äventyr	bad	fot
boll	plan	skol(a)
gård	buss	veck(a)
dag	gat(a)	kök
glass	strut	s
s	o	u

Vecka 3 · Ihop eller isär	
Fokus	Eleven skriver sammansatta ord ihop och hör att ord som står isär betyder något annat, som en grönsak och en grön sak. Eleven skriver också jätte- och super- ihop med ordet.
Förlagan	Två reklamer, tre fel: en reklam för en snöbollsmaskin och en slarvig reklam där tre ord har gått isär. Veckans ord i texten: supersnabb, superstark, jättestor, jätterolig, jättebra, jättegod, ostmacka, surstång och skumtomte. Före läsningen visar du bilder av en surstång och en skumtomte.
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: planschen jätte- och super-. Orden äventyrsbadet och veckodagar.</p> <p>Bygga: lägg korten grön och sak isär och säg <i>"En grön sak. Det kan vara en boll eller en tröja."</i> Skjut ihop korten och säg <i>"Grönsak. Nu är det ett ord, och det blir ingen paus mellan delarna. En grönsak är en morot eller en gurka."</i> Sätt två framför båda: två grönsaker, men två gröna saker. Ta sedan grönsak med stegen på stora tavlan. Sedan gör paren fråga 2 och rättar den slarviga reklamen med korten.</p> <p>Nya ord: jätteglad, jättelång, rökfri, blåbär, långfilm och storstad.</p> <p>Diktamen: jättebra, supersnabb, grönsakerna, ostmacka och strösocker. Skriv sedan <i>"jätte bra"</i> och <i>"super snabb"</i> isär och fråga <i>"Hur många ord är det? Säg det högt."</i> Säg att jätte- och super- alltid står ihop med ordet.</p>
Uppgiften	Paret skriver en reklam för sin uppfinning från vecka 1. Början: en rubrik och en fråga som får läsaren att stanna. Mitten: varför uppfinningen är jättebra. Slutet: det som säger åt läsaren att köpa. Texten har minst tre långa ord, och minst ett med jätte- eller super-.
Din plan	Början: rubriken Köp en sängcykel! och en fråga om kalla morgnar. Mitten: supermjuk och jättesnabb. Slutet: köp i dag, kudde på köpet. Långa ord i delar: super mjuk, jätte snabb, säng cykel.
Din text	Köp en sängcykel! Är du trött på kalla morgnar? Då är sängcykeln något för dig. Den är supermjuk och jättesnabb. Du kommer till skolan utan att lämna sängen. Köp din sängcykel i dag! Den kostar bara hundra kronor, och du får en kudde på köpet.
Pass 2 och 3, skrivpassen	Ordstarten: jättestor och snöbollsmaskinen i pass 2, grönsaker och sjuksköterska i pass 3. Förlagan: dra ramarna i den första reklamen. Det sista stycket säger åt läsaren att köpa.
Lyssna efter	<p>Eleven som skriver <i>"jätte bra"</i> isär.</p> <p>Eleven som läser grönsakerna som grönsak.</p> <p>Eleven som inte hör skillnad på grön sak och grönsak. Låt eleven säga båda högt.</p>

Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Ett sammansatt ord skrivs ihop, och jätte- och super- skrivs ihop med ordet	En reklam, och en slarvig reklam där tre ord har gått isär	I par en reklam för sin uppfinning från vecka 1

TVÅ REKLAMER, TRE FEL

Här är två reklamer. Läs dem och se om du vill köpa något.

Snöbollsmaskinen

Är du trött på kalla händer? Då är det här något för dig.

Snöbollsmaskinen är supersnabb och superstark. Den gör hundra snöbollar på en minut. Du behöver bara trycka på en knapp.

Bygg en jättestor snögubbe på tio minuter. Det blir jätteroligt, och du blir inte kall om händerna.

Köp din snöbollsmaskin i dag! Det är ett jättebra pris för en jättestor maskin. Du får en mössa på köpet. Skynda dig, innan snön smälter!

Den slarviga reklamen

Hungrig? Kom till kiosken vid torget! Här är det alltid kö.

Vi har en ost macka för tjugo kronor. Köp också en sur stång eller en skum tomte. Vi har även varm choklad.

Allt är jättegott. Barn får en glasstrut för tio kronor. Kom i dag, så ses vi!

1. Stryk under fyra ord som börjar med jätte eller super.
2. Läs den slarviga reklamen. Hitta de tre ord som har gått isär, och skjut ihop dem med ordkorten.
3. Börja bakifrån: vad är en skum tomte, och vad är en skumtomte? Hur vet du det?
4. Vem är reklamerna skrivna för? Vilka meningar säger åt dig att köpa?

VECKA 3 · ORDKORT

jätte-	super-	stor
bra	god	rolig
snabb	stark	grön
sak	ost	macka
skum	tomte	sur
stång	strö	socker

Vecka 4 · Ord som slutar på -are		
Fokus	Eleven läser och stavar ord på -are, som betyder en person eller en sak som gör något, och ser att ett a faller bort, som i läsa och läsare.	
Förlagan	Lediga jobb i Fantastistaden, tre platsannonser för påhittade yrken. Veckans ord i texten: läsare, bagare, målare, dykare, lärare, fotbollsspelare, glassprovare, molnräknare och sakletare. Före läsningen visar du bilder av en dykare och en bagare.	
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: planschen -are. Orden jättegod och supersnabb.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Molnräknare. Jag ringar in ändelsen, are. Kvar är moln och räkn, av räkna, och a:et har fallit bort. Jag drar en båge under moln, räkn och are. Molnräknare. Bakifrån: en som räknar moln."</i></p> <p>Nya ord: dansare, sångare, hoppare, byggare, gräsklippare och skidåkare.</p> <p>Diktamen: spelarna, simmare, dammsugare, fotbollsspelare och bilförare. Skriv sedan <i>"simare"</i> och säg <i>"Simma har två m, och de står kvar. Simmare."</i> Skriv <i>"fotbollsspelare"</i> och säg <i>"S:et står kvar fast nästa del börjar på s."</i> Fråga om en dammsugare är en person eller en sak.</p>	
Uppgiften	Paret skriver en platsannons för ett påhittat yrke, gärna ett jobb med parets uppfinning från vecka 1. Början: yrket och sökes som rubrik. Mitten: vad man gör och vad man ska kunna. Slutet: hur man söker. Texten har minst tre ord på -are.	
Din plan	Början: Sängcykelförare sökes. Mitten: cykla och berätta, pigg och duktig. Slutet: skriv om din bästa morgon. Långa ord i delar: för are, berätt are, upp finn are.	
Din text	<p>Sängcykelförare sökes</p> <p>Vi behöver en förare som provar vår nya sängcykel. Som förare cyklar du till skolan varje morgon och berättar vad som är bra och dåligt. Du ska vara pigg, tycka om att cykla och vara en duktig berättare. Du får en hjälm av vår uppfinnare. Så söker du: skriv en mening om din bästa morgon.</p>	
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: molnräknare och läsaren i pass 2, fotbollsspelare och dammsugaren i pass 3.</p> <p>Förlagan: dra ramarna i en annons, som Molnräknare sökes.</p> <p>Efter veckan: läs parens texter från vecka 1 och 4, ta felstavade ord till Ordstarten och bestäm vem som behöver en sekreterare från vecka 5.</p>	
Lyssna efter	<p>Eleven som tappar ett m, som <i>"simare"</i>.</p> <p>Eleven som skriver <i>"fotbollsspelare"</i> med ett s.</p> <p>Eleven som säger att en dammsugare är en person.</p> <p>Eleven som delar spelarna i spel och arna. Visa att ordet är spelare och -na, och att e:t i spelare faller bort.</p> <p>Eleven som tror att snabbare är en person. Säg att snabbare används när man jämför, som mysigare.</p>	
Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Med -are blir ordet en person eller en sak som gör något, som läsare och dammsugare	Platsannonser för påhittade yrken	I par en platsannons för ett påhittat yrke

LEDIGA JOBB I FANTASISTADEN

Fantasistaden behöver hjälp. Här är tre lediga jobb. Du som är en bra läsare hittar säkert ett som passar dig.

Glassprovare sökes

Som glassprovare provar du ny glass varje dag. Du ska kunna skilja på vanilj och choklad. Du jobbar i en kiosk vid fotbollsplanen, bredvid vår bagare. Så söker du: skicka en teckning av din bästa glass.

Molnräknare sökes

Som molnräknare räknar du moln från ett högt tak. Du ska kunna räkna till tusen och vara supersnabb. Du jobbar ihop med vår målare, som målar molnen. Så söker du: skriv hur många moln du ser just nu.

Sakletare sökes

Som sakletare letar du efter allt som någon har tappat. Fotbollsspelare, dykare och lärare tappar saker varje dag. Du ska vara envis och jättebra på att hitta. Så söker du: skriv en mening om något du har hittat.

Alla jobb är lediga nu. Skynda dig och sök, innan någon annan tar dem!

1. Stryk under sju olika ord som slutar på are.
2. Dela ordet sakletare med två streck. Vilket ord kommer let från, och vilken bokstav har fallit bort?
3. Börja bakifrån: vad är en glassprovare? Hur vet du det?
4. Vem är annonserna skrivna för? Vilken mening i varje annons säger hur man söker?

VECKA 4 · ORDKORT

läs(a)	lär(a)	spel(a)
mål(a)	dyk(a)	simm(a)
glass	prov(a)	moln
räkn(a)	sak	let(a)
damm	sug(a)	fotboll
s	-are	-are

Vecka 5 · Förstavelser		
Fokus	Eleven läser och stavar ord med förstavelserna o-, miss-, åter- och sam- och säger vad förstavelserna gör i just det ordet. Ost och orm börjar på o men har ingen förstavelse.	
Förlagan	Otursdagen, en rolig berättelse i jagform. Veckans ord i texten: otur, oväder, okänd, osäker, ojämn, missnöjd, misslyckas, samarbeta, samarbete, samtal och återvända. Före läsningen visar du en bild av ett oväder.	
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: planschen o-, miss-, åter- och sam-, och -ade och -de. Orden dykare och glasstrut.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Missnöjd. Finns det en förstavelse? Miss. Jag ringar in den. Kvar är nöjd. Här betyder miss inte, så den som är missnöjd är inte nöjd."</i> Skriv sedan oväder på stora tavlan och säg att o betyder dåligt i oväder. Visa orm och säg <i>"Jag tar bort o. Blir rm ett ord? Nej. Orm har ingen förstavelse."</i> Säg att åter betyder tillbaka eller igen, som i återvända. Pären bygger ord och lägger dem i två högar, ord med förstavelse och ord utan, och gör fråga 2.</p> <p>Nya ord: olycka, ovänlig, oklar, misstag, återbruk och samåka.</p> <p>Diktamen: otur, osäker, misslyckades, samarbete och okokt. Skriv sedan <i>"mislyckas"</i> och säg <i>"Miss har två s, och de står kvar när lyckas kommer efter. Misslyckas."</i></p>	
Uppgiften	Från den här veckan gör varje elev sin egen plan och skriver sin egen text. Kamraten lyssnar när eleven berättar och är kontrollant när texten är klar. Eleven skriver en rolig berättelse i jagform om en otursdag, som kan vara påhittad. Början: den första oturen. Mitten: oturen blir större. Slutet: det vänder. Texten har minst tre långa ord, och minst två med förstavelse.	
Din plan	Början: sängcykeln går sönder. Mitten: regn, osäker på vägen, blöt och missnöjd. Slutet: kompisen och samarbetet. Långa ord i delar: o tur, o säker, miss nöjd, sam arbet ade.	
Din text	I går hade jag otur hela dagen. Först gick sängcykeln sönder, och jag fick springa till skolan. Sedan började det regna, och jag var osäker på vägen. Jag kom fram blöt och missnöjd. Men min kompis väntade med en handduk. På rasten samarbetade vi och lagade sängcykeln. Otur kan bli tur!	
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: otur och missnöjd i pass 2, samarbetet och återvända i pass 3.</p> <p>Förlagan: dra ramarna runt början, mitten och slutet i hela berättelsen.</p> <p>Din text: i pass 2 säger du varje mening högt innan du skriver den, som eleverna ska göra nu när var och en skriver sin egen text. I pass 3 är en elev kontrollant för din text, läser den högt och pekar på de långa orden, och du tar ett ord med stegen.</p>	
Lyssna efter	<p>Eleven som skriver <i>"mislyckas"</i> med ett s.</p> <p>Eleven som läser misslyckades som misslyckas.</p> <p>Eleven som säger att o i ost är en förstavelse.</p> <p>Eleven som säger att en ovän är en vän.</p>	
Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
o-, miss-, åter- och sam-	En rolig berättelse om en otursdag	Var för sig en berättelse i jagform om en otursdag

OTURSDAGEN

Jag hade otur redan på morgonen. Tandborsten var borta, och jag misslyckades med frukosten. Mackan föll med osten nedåt.

Skolbussen åkte utan mig. Jag vinkade, men den körde vidare. Jag tog cykelhjälm och cyklade iväg.

Sedan kom ett oväder. Jag svängde fel och hamnade på en okänd gata. Jag var blöt och osäker på vägen.

Vägen var ojämn, och plötsligt gick luften ur däck. En fågel såg på och verkade skratta. Jag var så missnöjd!

Då kom min lärare med ett stort paraply. "Nu samarbetar vi", sa hon.

Hon höll paraplyet, och jag ledde cykeln. Vi hade ett fint samtal på vägen.

Efter en stund återvände solen. Det blev ett bra samarbete! Otur kan bli tur, om man får hjälp.

På kvällen hittade jag tandborsten i min sko.

-
1. Stryk under åtta ord som har förstaveln o, miss, åter eller sam.
 2. Dela orden otur och ost efter o. Vilket av dem har en förstaveln?
 3. Börja bakifrån: vad betyder samarbete? Hur vet du det?
 4. Berättelsen står i en tidning. Vem läser den, och vad i texten tycker de är roligt?

VECKA 5 · ORDKORT

o-	o-	miss-
miss-	åter-	sam-
tur	vän	säker
lycka	känd	lyckas
nöjd	vända	arbete
tal	ost	orm

Vecka 6 · Ändelser som beskriver		
Fokus	Eleven läser och stavar ord med -ig, -lig, -lös och -bar och säger vad ändelsen betyder, som <i>"utan"</i> i tandlös och <i>"går att"</i> i ätbar.	
Förlagan	Molnkatten, en lexikonartikel om ett påhittat djur. Veckans ord i texten: dimmig, lurvig, farlig, ofarlig, osynlig, vänlig, färglös, ljudlös, tandlös, tvättbar och ätbar. Före läsningen visar du bilder av dimmiga berg och av mossor.	
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: planschen -ig, -lig, -lös och -bar, och -a och -t. Orden oturen och misslyckades.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Färglös. Jag ringar in ändelsen, lös. Kvar är färg. Lös betyder utan, så färglös är utan färg."</i> Visa sedan dimmig och säg <i>"Dimma och ig. A:et faller bort. Dimmig."</i> Ta fram korten med o- från vecka 5 till fråga 2. Paren bygger ord med -lös och -bar och säger vad de betyder: tandlös är utan tänder, och det som är ätbart går att äta.</p> <p>Nya ord: modig, sandig, kunglig, smaklös, läsbar och användbar.</p> <p>Diktamen: farlig, ljudlös, tvättbara, slemmig och taggig. Skriv sedan <i>"slemig"</i> och säg <i>"Slem får två m före ig. Slemmig."</i></p>	
Uppgiften	Eleven hittar på ett fantasidjur och skriver en lexikonartikel om det. Början: djurets namn och vad det är för djur. Mitten: rubrikerna <i>"Utseende och ljud"</i> och <i>"Mat"</i> . Slutet: rubriken <i>"Är den farlig?"</i> och svaret. Texten har minst tre ord med -ig, -lig, -lös eller -bar. Eleven ritar djuret.	
Din plan	Början: Kuddräven bor i soffor. Mitten: utseende och ljud, mat. Slutet: ofarlig och vänlig. Långa ord i delar: prick ig, ljud lös, ät bar a, o far lig.	
Din text	<p>Kuddräven</p> <p>Kuddräven är ett litet djur som bor i soffor.</p> <p>Utseende och ljud: Pälsen är mjuk och prickig. Kuddräven är nästan ljudlös, men den snarkar när den sover.</p> <p>Mat: Den äter smulor och tappade popcorn. Strumpor är inte ätbara, men den tuggar gärna på dem.</p> <p>Är den farlig? Nej, kuddräven är ofarlig och vänlig.</p>	
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: färglös och osynlig i pass 2, ofarliga och ätbara i pass 3.</p> <p>Förlagan: inledningen hör till början, och de två första rubrikerna är mitten.</p>	
Lyssna efter	<p>Eleven som skriver <i>"slemig"</i> med ett m.</p> <p>Eleven som skriver <i>"farlig"</i>.</p> <p>Eleven som läser tvättbara som tvättbar.</p> <p>Eleven som tror att -lös betyder mycket.</p>	
Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
-ig, -lig, -lös och -bar	En lexikonartikel om ett påhittat djur	Var för sig en lexikonartikel om ett eget fantasidjur

MOLNKATTEN

Molnkatten är ett litet djur, lika stort som en kanin. Den bor på dimmiga berg. Där ligger molnen så lågt att man kan ta på dem.

Utseende och ljud

Pälsen är lurvig och färglös. Därför är molnkatten nästan osynlig i dimman. Det enda man ser är två gula ögon.

Molnkatten går ljudlöst på mjuka tassar. Man hör den bara när den spinner. Då låter det som ett litet åskmoln.

Mat

Molnkatten äter bär och mossor. Mossan smakar ingenting, men molnkatten äter den ändå. Ibland hittar den en strumpa på marken. Strumpan är tvättbar men inte ätbar. Därför får strumpan ligga kvar.

Är den farlig?

Nej, molnkatten är ofarlig och vänlig. Den är tandlös och kan inte bita. Den vill gärna bli klappad, men den är nästan osynlig. Därför är det nästan ingen som hittar den.

1. Stryk under åtta ord som har ändelsen ig, lig, lös eller bar.
2. Dela ordet ofarlig med två streck. Vilket ord kommer far från, och vilken bokstav har fallit bort?
3. Börja bakifrån: vad betyder tvättbar? Hur vet du det?
4. Vem slår upp ett djur i ett lexikon? Vilka frågor om molnkatten svarar artikeln på?

VECKA 6 · ORDKORT

-ig	-ig	-lig
-lig	-lös	-lös
-bar	-bar	lurv
dimm(a)	färg	ljud
tand	vän	far(a)
tvätt(a)	ät(a)	syn

Vecka 7 · Ord på -ning, -het, -else och -skap	
Fokus	Eleven läser och stavar ord med -ning, -ing, -het, -else och -skap, och ser att ord på -ning, -ing, -het och -skap får fogen s när de står först i ett sammansatt ord.
Förlagan	Så går kråkhoppning till, en instruktion. Veckans ord i texten: kråkhoppning, tävling, samling, övning, landning, rörelse, säkerhet, vänskap, tävlingsregel och säkerhetsregel. Före läsningen visar du bilder av en kråka och ett barn som hoppar längdhopp.
Pass 1, ordpasset	<p>Ordstarten: planschen -ning och -ing, -het och -skap, och -else. Orden ljudlöst och tvättbar.</p> <p>Bygga: visa och säg <i>"Landning. Jag ringar in ändelsen, ning. Kvar är land, av landa. Landning är när man landar."</i> Visa sedan landningsbana och säg <i>"Landning och bana. Efter ning kommer ett s före nästa del. Landningsbana."</i> Säg att -else inte får något s, som i födelsedag. Bygger paren tävling eller övning, låt dem pröva båda ändelserna och säga ordet högt. Det som låter som ett ord de har hört är rätt.</p> <p>Nya ord: läsning, målning, nyhet, frihet, händelse och kamratskap.</p> <p>Diktamen: tävlingen, säkerhet, rörelse, tävlingsregel och upplevelse. Skriv sedan <i>"tävlingregel"</i> och fråga <i>"Står ing före en annan del?"</i> Säg att det efter ning, ing, het och skap kommer ett s före nästa del.</p>
Uppgiften	Eleven skriver en instruktion till en lek, gärna på drömskolgården, och en annan grupp prövar en av gruppens lekar på en rast. Början: lekens namn och vad leken är. Mitten: rubrikerna <i>"Det här behöver ni"</i> och <i>"Så går det till"</i> , med orden först, sedan och därefter. Slutet: rubriken <i>"Säkerhet"</i> . Texten har minst tre långa ord, och minst två med -ning, -ing, -het, -else eller -skap.
Din plan	Början: Däckhoppning, en lek på skolgården. Mitten: det här behöver ni, så går det till. Slutet: säkerhet och vänskap. Långa ord i delar: däck hopp ning, land ning en, vän skap.
Din text	<p>Däckhoppning</p> <p>Däckhoppning är en lek på skolgården för fyra eller fler.</p> <p>Det här behöver ni: Fem gamla bildäck.</p> <p>Så går det till: Först lägger ni däcken i en rad. Sedan hoppar alla från däck till däck utan att nudda marken. Därefter räknar ni hoppen. Den som klarar flest hopp vinner.</p> <p>Säkerhet: Hoppa bara när det är torrt, och ta det lugnt vid landningen. Vänskap är viktigare än att vinna.</p>
Pass 2 och 3, skrivpassen	<p>Ordstarten: kråkhoppning och rörelsen i pass 2, säkerhetsregler och vänskapen i pass 3.</p> <p>Förlagan: inledningen hör till början, och rubrikerna <i>"Det här behöver ni"</i> och <i>"Så går det till"</i> är mitten.</p> <p>Gruppen väljer en av lekarna, som en annan grupp prövar på en rast i vecka 8. I Ordstarten efteråt får ni höra hur det gick.</p>
Lyssna efter	<p>Eleven som tappar s:et, som <i>"tävlingregel"</i>.</p> <p>Eleven som läser säkerhetsregler som säkerhetsregel.</p> <p>Eleven som läser landning utan att känna igen landa.</p>

Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Ändelserna -ning och -ing, -het, -else och -skap, och fogen s efter -ning, -ing, -het och -skap	En instruktion till en tävling	Var för sig en instruktion till en lek, som en annan grupp prövar

SÅ GÅR KRÅKHOPPNING TILL

Kråkhoppning är en tävling för hela gruppen. Man hoppar som en kråka, med båda fötterna ihop. Vinnaren är den som hoppar längst.

Det här behöver ni

Ni behöver krita, en mjuk matta och ett måttband. Mattan ska vara så mjuk som en kudde.

Så går det till

Först ritar ni en linje med krita. Sedan är det samling vid linjen. Alla gör en övning med tio små hopp. Därefter får alla hoppa tre gånger.

Hoppet är en enda stor rörelse: böj knäna, svinga armarna och hoppa. Landningen ska vara stilla. Den första tävlingsregeln är att man inte får kliva över linjen. Sist mäter ni hoppen, och det längsta hoppet räknas.

Säkerhet

Säkerhet är viktigast, och tävlingen har två säkerhetsregler. Hoppa aldrig på hal mark, för det är farligt. Landa på mattan, så är hoppet ofarligt. Heja på varandra, för vänskap betyder mer än att vinna.

1. Stryk under åtta ord med ändelsen ning, ing, het, else eller skap.
2. Dela ordet tävlingsregeln med streck. Vilken bokstav står i fogen?
3. Börja bakifrån: vad är en säkerhetsregel? Hur vet du det?
4. Vem ska följa en instruktion som den här? Vilka tre rubriker hjälper dem att hitta i texten?

VECKA 7 · ORDKORT

-ning	-ing	-het
-else	-skap	s
regel	öv(a)	land(a)
tävl(a)	saml(a)	säker
ny	fri	rör(a)
händ(a)	kamrat	vän

Vecka 8 · Nyord	
Fokus	Eleven förklarar nya ord ur delarna och bygger egna, och märker när delarna inte räcker, som i hjärnröta, och när ett ord inte har några delar, som skibidi. Gruppen sätter ihop tidningen och läser den för en inbjuden läsare.
Förlagan	Årets nya ord, en artikel om fem ord ur Isofs nyordslistor 2024 och 2025. Veckans ord i texten: vänskapsbänk, avokadoskanner, balkongkraftverk, hjärnröta, nyord och nyordslista, och skibidi, som inte har några delar. Före läsningen visar du bilder av en vänskapsbänk och ett balkongkraftverk.
Pass 1, ordpasset	Ordstarten: planschen, de delar eleverna väljer. Orden övningen och säkerheten. Bygga: visa och säg "Vänskapsbänk. Vänskap och bänk, och ett s mellan dem. Bakifrån: en bänk för den som vill prata med någon." Visa sedan hjärnröta och säg "Hjärna och röta. Men hjärnan ruttnar inte på riktigt. Här räcker inte delarna, och då frågar vi någon eller slår upp ordet." Varje elev bygger ett eget nytt ord med korten, och de andra gissar vad det betyder, bakifrån. Nya ord: osäkerhet, läsbarhet, omöjlighet, oläsbar, vänskapsband och säkerhetsbälte. Diktamen: vänskapsbänk, nyordslistan, avokadoskanner, säkerhetsregler och olycklig. Skriv sedan "vänskapbänk" och fråga "Står skap före en annan del?"
Uppgiften	I pass 2 hittar eleven på ett nytt ord av två ord som redan finns och skriver en artikel om det. Början: vad ordet betyder. Mitten: vad ordet är byggt av, och vad det är bakifrån. Slutet: en mening med ordet. Texten har minst tre långa ord, och ett av dem är det nya ordet.
Din plan	Början: vad rastregn betyder. Mitten: rast och regn, och bakifrån ett regn. Slutet: en mening med ordet. Långa ord i delar: rast regn, skol gård en, fot bolls match en.
Din text	Rastregn Mitt nya ord är rastregn. Det är ett regn som kommer på rasten, ofta precis när hela klassen har gått ut på skolgården. Ordet är byggt av rast och regn, och bakifrån är det ett regn. Exempel: Det blev rastregn igen, så fotbollsmatchen fick vänta.
Pass 2, skrivpasset	Ordstarten: vänskapsbänken och balkongkraftverket i pass 2. Förlagan: dra ramarna i ett av styckena, som det om vänskapsbänk. I din text skriver du slutet, en mening med ditt nya ord. Texten är kort, och eleven skriver den klart i pass 2. Sist i Skriva är kamraten kontrollant. I Läsa upp läser varje elev hela sin text.
Pass 24	Det här är kursens sista pass, tidningens pass, och alla texter kommer med. Lägg fram tidningens mapp, några tomma ark och ett diplom till varje elev. 0–5 min. Ordstarten: alla tar fotbollsplanen och molnräknare med stegen. 5–40 min. Tidningen: ni skriver en innehållsförteckning med en rad för varje avdelning, och två elever gör omslaget medan de andra skriver varje avdelnings namn på ett eget ark. 40–60 min. Läsa upp: varje elev läser en av sina texter för den inbjudna läsaren, och du delar ut diplomerna sist. Efter passet. Innan du kopierar tidningen skriver du rätt stavning med blyerts ovanför de övade ord som fortfarande är fel. Kopiera två sidor på varje ark, och dela ut tidningen när du har gjort kartläggningen efter kursen.
Lyssna efter	Eleven som inte börjar bakifrån och säger att en vänskapsbänk är en vän. Eleven som läser säkerhetsregler som säkerhetsregel. Eleven som inte märker att delarna inte räcker i hjärnröta.

Delarna	Förlagan	Eleverna skriver
Nya ord byggda av ord som redan finns, och ord där delarna inte räcker	Årets nya ord, ur Isofs nyordslistor	Var för sig en artikel om ett eget nytt ord. Gruppen sätter ihop tidningen.

ÅRETS NYA ORD

Ett nytt ord kallas ett nyord. Varje år samlar språkforskare nyord i en nyordslista. Här är fem från 2024 och 2025.

Vänskapsbänk är en bänk för den som vill prata med någon. Den som sitter där visar att det går bra att komma fram. Ordet är byggt av vänskap och bänk, och bakifrån är det en bänk.

Avokadoskanner är en apparat som visar om en avokado är mogen. Ordet är byggt av avokado och skanner, och bakifrån är det en skanner.

Balkongkraftverk är små solpaneler som sitter på en balkong och ger el till hemmet. Ordet är byggt av balkong och kraftverk, och ett kraftverk gör el.

Hjärnröta är när man har tittat på för många korta klipp. Då känner man sig trött och tom i huvudet. Ordet har två delar, hjärna och röta. Men hjärnan ruttnar inte på riktigt.

Skibidi har inga delar, för ingen har byggt det av ord som redan finns. Det används om något konstigt, dåligt eller häftigt.

Vad i din vardag saknar ett ord? Hitta på ett nytt ord av ord som redan finns. Skriv en förklaring, delarna och en mening med ordet.

1. Stryk under de fem nya orden i artikeln. Vilket av dem har inga delar?
2. Dela ordet avokadoskanner med ett streck och byt plats på delarna. Vad är en skanneravokado?
3. Börja bakifrån: vad är ett balkongkraftverk? Hur vet du det?
4. Vem läser en artikel om nya ord? Vad ber artikeln läsaren göra sist?

VECKA 8 · ORDKORT

vänskap	s	bänk
avokado	skanner	balkong
kraftverk	hjärn(a)	röta
ny	ord	moln
robot	tand	s
-are	-lös	lista

Ordkorten

Varje vecka har en sida med kort, som står efter veckans förlaga. I ordpasset bygger paren ord med korten, delar dem och flyttar delarna.

Till läraren · Ordkort	
Så gör du	Skriv ut veckans kort en gång per par och en gång till dig, gärna på tjockt papper. Klipp isär korten och lägg varje sats i ett kuvert. Förstavelserna har ett streck efter sig och ändelserna ett streck före. Ett a i parentes, som i skol(a) och läs(a), faller bort när en annan del kommer efter, som i skolgård och läsare. Fogarna s, o och u har egna kort. Paren kan också bygga ord som inte finns. Låt eleven säga vad ett sådant ord skulle betyda, och hjälp eleven att skilja det från ett riktigt ord som har blivit fel, som tävling för tävling.

Delarna

Det här är din lista till planschen Delarna. Skriv veckans delar på planschen när ni börjar veckan, så att planschen växer under kursen.

Till läraren · Delarna	
Så gör du	Veckans sida säger vilka delar gruppen läser i Ordstarten. Gruppen säger delen och vad den gör. Vid fogarna och ändelserna som böjer ordet säger gruppen ett ord med delen, som fotbollsplan och bilarna.
Planschen	Skriv ut planschens två blad på A3 och sätt upp dem bredvid varandra, först ordets början, med Före ordet och Mellan delarna, och sedan ordets slut, med Efter ordet och Ändelser som böjer ordet. Då står delarna i samma ordning som i ett ord. Skriv delen i rutan och vad den gör på raden bredvid, och vid fogarna och ändelserna som böjer ordet ett ord med delen. Skriv med en tuschpenna. De tomma raderna sist är till delar som gruppen hittar själv. Har du inte A3, går det med ett blädderblocksark och samma fyra rubriker.

FÖRE ORDET · DELARNA

o-	inte, tvärtom, dålig
miss-	inte, fel, dålig
åter-	tillbaka, igen
sam-	tillsammans
jätte-, super-	mycket

MELLAN DELARNA

s	fotbollsplan, tävlingsregel
o, u	veckodag, gatukök
a faller bort	skolgård, farlig

EFTER ORDET · DELARNA

-are	en som gör, eller en sak som gör
-ig, -lig	som har, som är
-lös	utan
-bar	går att
-ning, -ing	det man gör
-het, -skap	det att vara
-else	det som händer, eller när man gör något

ÄNDELSE SOM BÖJER ORDET · DELARNA

-en, -et	bilen, huset
-ar, -er, -or	bilar, bananer, flickor
-arna, -orna	bilarna, flickorna
-s	Saras, bilens
-ade, -de	hoppade, återvände
-a, -t	lurviga, ljudlöst

DELARNA

Före ordet

o-

tur

Mellan delarna

fotboll

s

plan

DELARNA

Efter ordet

tand

-lös

Ändelser som böjer ordet

bil

-arna

Ett långt ord

Kortet ligger framför varje elev i varje pass, och stegen med fraserna står också på lathundens första sida.

Till läraren	
Så gör du	Fastnar eleven när hen läser, gå upp för stödtrappan under När eleven fastnar i ett ord.
Kortet	Bladet har kortets två sidor i A5, Läsa och Stava. Skriv elevens namn på raden, för hand eller i Word-filen, och skriv ut ett blad till varje elev, gärna på tjockt papper. Vik bladet på mitten, så att Läsa blir framsidan, och laminera det gärna.

ETT LÅNGT ORD

Läsa

- 1 Dela ordet cykelhjälmarna

Ring in förstavelen och ändelsen.
Dra streck mellan delarna.

- 2 En del i taget cykelhjälmarna

Dra en båge
under varje del och läs den.

- 3 Hela ordet cykelhjälmarna

Säg ordet. Låter det som ett ord?

- 4 Vad betyder det? cykelhjälmarna

Börja bakifrån.

Till exempel

cykel | hjälm | arna: cykelhjälmar
är hjälmar man har när man cyklar
o | tur: otur är inte tur

ETT LÅNGT ORD

Stava

- 1 Dela ordet cykelhjälmar
1 2 3

Säg ordet. Räkna delarna.

- 2 En del i taget cykelhjälmarna

Skriv en del i taget och säg den.

- 3 Hela ordet cykelhjälmarna

Läs ordet. Står det ihop?
Är fogen med?

- 4 Vad betyder det? cykelhjälmarna

Börja bakifrån.
Passar delarna betydelsen?

Namn: _____

Vi skriver i par

Varje par har kortet på bordet i skrivpassen.

Till läraren	
Så gör du	Visa Kloka pennan i din text i vecka 1: du säger en mening, och en elev säger den igen och skriver den. Meningsbyggare är ett långt ord, så ta det med stegen. I en trio är den tredje kontrollant och kollar de långa orden i varje mening, och rollerna går runt efter varje mening. När texten är klar är alla i paret eller trion kontrollanter. Från vecka 5 skriver var och en sin text, och kamraten är kontrollant. I en trio läser eleverna varandras texter i tur och ordning.
Kortet	Bladet har kortets två sidor i A5. Framsidan har Kloka pennan, Var sin text och Ett ord du är osäker på, och baksidan När ni lyssnar och Kontrollanten. Skriv ut ett blad per par, vik det på mitten och laminera det gärna.

VI SKRIVER I PAR

Kloka pennan

vecka 1–4

 Meningsbyggaren säger meningen.

 Sekreteraren säger meningen igen och skriver den.

 Läs meningen tillsammans och byt roller.

Var sin text

vecka 5–8

 Berätta din text för kamraten.

 Säg varje mening högt innan du skriver den.

Ett ord du är osäker på

 Säg delarna och skriv en del i taget.

Fortfarande osäker?

 Dra en prickad linje under ordet och skriv vidare.

VI SKRIVER I PAR

När ni lyssnar

Jag vill veta mer om ...

Jag hörde det långa ordet ...

Kontrollanten

 Den som inte skrev sist läser texten högt.

 Har vi med det lyssnarna undrade?

 Peka på varje långt ord. Står det ihop? Är fogen med?

Har ett ord en prickad linje?
 Ta det med stegen och rätta det ovanför.

Skrivplanen

I det första skrivpasset skriver paret på planen vad texten ska handla om och vem som läser den, ett par ord om början, mitten och slutet, minst tre långa ord i delar, som säng | cykel, och det som lyssnarna vill veta mer om. Från vecka 5 har varje elev en egen plan.

Skrivplanen finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Tidningens sida

Det här är en sida i gruppens tidning, med en rad för titeln, en ruta att rita i och rader att skriva på. Eleverna skriver texten direkt på sidan med blyerts, och sidan går in i tidningen som den är.

Till läraren: Skriv ut tidningens sida och Tidningens sida: fortsättning varje vecka, till varje par i vecka 1–4 och till varje elev i vecka 5–8. Sekreteraren, och från vecka 5 eleven, skriver textens första bokstav stort i den lilla rutan bredvid de första raderna. Paret ritar kartan i vecka 2 på ett tomt papper.

Tidningens sida: fortsättning

Den här sidan har bara rader. Eleverna skriver vidare på den när texten inte får plats på den första sidan.

Till läraren: Ge paret, eller från vecka 5 eleven, sidan när texten inte får plats på den första sidan.

Titel

Skriven av

Bild

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Kartläggning: före och efter kursen

Gör kartläggningen veckan före och veckan efter kursen, med samma ord båda gångerna. Ni övar inte de här orden i passen. Uppgift 2, 3 och 5 gör ni i hela gruppen på omkring 25 minuter. En annan dag efter diktamen i uppgift 3 gör du uppgift 1 och 4 med en elev i taget, så att eleven inte har läst orden i uppgift 1 före diktamen. Det tar omkring fem minuter per elev. Här står det du gör och säger i varje uppgift och poängen, som du skriver i Kartläggning: lärarens protokoll.

Till läraren · Kartläggning: före och efter kursen	
Före kartläggningen	Säg till eleven att hen ska vara med i en verkstad där gruppen gör en tidning, och att kartläggningen visar vad hen kan nu, så att ni efter kursen ser vad hen har lärt sig.
Bladen	Eleven har bladet Dela orden i uppgift 2, bladet Diktamen i uppgift 3, tidningens sida i uppgift 5 och ordlistan i uppgift 1. Samla in varje blad innan du delar ut nästa. Du hjälper inte till med stavningen, men du säger ordet igen när eleven ber om det.
Lyssna efter	Gissar eleven efter början av ordet? Tappar eleven ändelsen? Delar eleven ordet på fel ställe? Förklarar eleven ordet framifrån, som att en molnstövel är ett moln?

Uppgift för uppgift · Kartläggning: före och efter kursen	
Uppgift 1 · Läsa orden	Eleven läser orden högt på ordlistan, rad för rad. Du skriver det eleven säger ovanför ett ord som blir fel, på din egen kopia. En poäng för varje ord som eleven läser rätt, också när eleven har delat ordet först, högst 16.
Uppgift 2 · Dela orden	Visa övningsordet cykelhjälmarna på stora tavlan, och dela det tillsammans. Sedan ringar eleven in ändelsen och drar streck mellan delarna på bladet Dela orden. En poäng för varje ord där eleven har märkt alla delar som i facit, med streck eller ring, högst 8. Fogen hör till delen före, som rums i badrumsdörr. Facit står i listan Uppgift 2 · Facit.
Uppgift 3 · Diktamen	Du säger ordet, meningen och ordet igen, och eleven skriver ordet på bladet Diktamen. Orden och meningarna står i listan Uppgift 3 · Diktamen. En poäng för varje ord som är rätt stavat och en för varje del som är rätt stavad, högst 8 för orden och 19 för delarna.
Uppgift 4 · Förklara orden	Du läser en fråga i taget, och eleven svarar muntligt. Skriv svaret ordagrant i lärarens protokoll. Eleven får två poäng om hen förklarar både delarna och betydelsen, och en poäng om hen förklarar det ena. Högst 8 poäng. <i>"Vad kan en molnstövel vara? Hur vet du det?"</i> <i>"Vad kan ett bokregn vara? Hur vet du det?"</i> <i>"Vad kan osnöig betyda? Hur vet du det?"</i> <i>"Vad kan en läxrobot vara? Hur vet du det?"</i>
Uppgift 5 · Skriva en text	Eleven skriver i tio minuter på tidningens sida om en sak som hen önskar fanns: vad den heter, vad som är jobbigt utan den och vad den gör. Räkna de långa orden, alltså ord med två eller fler delar, och skriv vilka som står isär eller saknar fogen. Skriv också vilka av början, mitten och slutet texten har. Eftersom gruppen skriver en sådan text i vecka 1, jämför du efter kursen främst de långa orden.

UPPGIFT 2 · FACIT · KARTLÄGGNING: FÖRE OCH EFTER KURSEN

bad rums dörr
sommar lov et
o läs lig
hjälp lös
lek plats
mat sal en
skol bibliotek et
tåg resa

UPPGIFT 3 · DIKTAMEN · KARTLÄGGNING: FÖRE OCH EFTER KURSEN

ORDET	DELAR	MENINGEN
hundkoja	hund koja	Hunden sover i sin hundkoja.
handbollsmatch	hand bolls match	En handbollsmatch spelas inomhus.
gatsten	gat sten	Gatan är byggd av gatsten.
otrygg	o trygg	Katten blev otrygg när det åskade.
missförstå	miss förstå	Det är lätt att missförstå en lapp.
smutsig	smuts ig	Tröjan blev smutsig i leran.
tandläkare	tand läk are	En tandläkare tittar på tänderna.
vänlighet	vän lig het	Vi tackade för hennes vänlighet.

Kartläggning: elevens ordlista

Eleven läser orden högt i uppgift 1. Kopiera bladet två gånger för varje elev, en till eleven och en till dig.

Till läraren	
Så gör du	Uppgifterna och poängen står under Kartläggning före och efter kursen. På din kopia skriver du det eleven säger ovanför ett ord som blir fel.
Bladet	Orden står två och två i rutor, med plats ovanför varje ord. Pilen i första raden visar att eleven läser rad för rad.

ORDLISTAN

Läs orden, rad för rad.

Namn: _____

Datum: _____

diskmaskin

idrottshall

hårborste

kyrkogård

mjölkpaket

skolmat

kylskåp

busshållplats

hundägare

giftig

brevbärare

hemlös

oärlig

trygghet

missförstånd

städning

UPPGIFT 1

Kartläggning: dela orden

I uppgift 2 ringar eleven in ändelsen och drar streck mellan delarna. Kopiera bladet till varje elev.

Till läraren	
Så gör du	Visa övningsordet först, på stora tavlan. Facit och poängen står under Kartläggning före och efter kursen.
Bladet	Övningsordet står överst i en streckad ruta, och ni delar det tillsammans. Orden står stort och med luft omkring, så att eleven kan ringa in och dra streck.

DELA ORDEN

Ring in ändelsen, om ordet har en, och dra streck mellan delarna.

Namn: _____

Datum: _____

Övning

cykelhjälmar

badrumsdörr

sommarlovet

oläslig

hjälplos

lekplats

matsalen

skolbiblioteket

tågres

UPPGIFT 2

Kartläggning: diktamen

Eleven skriver diktamen i uppgift 3 på bladet Diktamen och texten i uppgift 5 på tidningens sida. Kopiera båda till varje elev, och spara dem från kartläggningen före kursen, så att du kan jämföra dem efter kursen.

Till läraren	
Bladet	Bladet har raderna för namn och datum och åtta numrerade rader, en för varje ord du säger.

DIKTAMEN

Namn: _____

Datum: _____

1

2

3

4

5

6

7

8

UPPGIFT 3

Kartläggning: lärarens protokoll

Skriv poängen för varje uppgift, och i uppgift 4 också det eleven sa om varje ord. Felen i uppgift 1 skriver du på din kopia av ordlistan, så spara den med protokollet. Efter kursen jämför du poängen och svaren med dem före kursen och skriver vad eleven behöver nu.

Ramen att fylla i, med 2 delar, finns i planeringsmallarna.

Protokollet: vecka 1–3

Varje elev har ett protokoll på tre sidor. Under Läste skriver du de ord som eleven läste fel eller med hjälp, och hur eleven läste dem. Under Skrev skriver du orden som blev fel i diktamen, så som eleven stavade dem, och de långa orden i texten. I vecka 1–4 skriver du också vem i paret som skrev dem. Skriv om texten har en början, en mitt och ett slut, och vad eleven lade till efter lyssnarnas fråga. Under Förklarade skriver du ordagrant vad eleven sa att ett ord betyder.

Protokollet: vecka 1–3 finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Protokollet: vecka 4–6

Här fortsätter protokollet med vecka 4–6.

Protokollet: vecka 4–6 finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Protokollet: vecka 7–8

Här fortsätter protokollet med vecka 7–8.

Protokollet: vecka 7–8 finns i full storlek i planeringsmallarna, med rutor att skriva i.

Diplom

Diplomet finns som egen sida i planeringsmallarna.

Före första passet

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Bocka av före första passet. Det som inte är gjort görs innan eleverna kommer.

Datum: _____

☐ Gör kartläggningen veckan före kursen.

☐ Skriv ut förlagorna, ordkorten, kortet Ett långt ord, kortet Vi skriver i par och planschen Delarna, och lägg ordkorten i kuvert.

☐ Skriv ut skrivplanen och tidningens sida, och protokollets tre sidor och diplommet till varje elev.

☐ Skaffa miniwhiteboards, whiteboardpennor, sudd, blädderblock och mapp.

☐ Bestäm de fasta paren, den yngre klassen i vecka 2, den inbjudna läsaren i vecka 8 och gruppen som prövar vecka 7:s lek.

☐ Läs vecka 1 och skriv din text i förväg.

© Niclas Fohlin. Mall till Ordverkstad i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/ordverkstad-i-grupp>. Figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Målkoll före och efter

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Fyll i målkollen ur kartläggningen, före och efter: kryssa i ett mål när kartläggningen visar att eleven klarar det. Skriv under Notering vilket stöd som behövdes.

Elevens namn: _____ Datum före: _____ Datum efter: _____

Efter perioden ska eleven oftare kunna	Före	Efter
läsa långa ord som har kursens delar genom att dela dem, också ord som eleven inte har övat på	☐	☐
stava långa ord en del i taget, skriva sammansatta ord ihop och få med fogen	☐	☐
säga vad ett okänt ord betyder ur delarna, bakifrån	☐	☐
skriva en kort text som är byggd som förlagan, med långa ord, till en läsare	☐	☐

Notering

© Niclas Fohlin. Mall till Ordverkstad i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/ordverkstad-i-grupp>.

Skrivplanen

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

I det första skrivpasset skriver paret på planen vad texten ska handla om och vem som läser den, ett par ord om början, mitten och slutet, minst tre långa ord i delar, som säng | cykel, och det som lyssnarna vill veta mer om. Från vecka 5 har varje elev en egen plan.

Namn	
------	--

Skrivplanen	
Vad handlar texten om?	
Vem läser den?	
Början	
Mitten	
Slutet	
Långa ord i delar	
Lyssnarna undrar	

Kartläggning: lärarens protokoll

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Skriv poängen för varje uppgift, och i uppgift 4 också det eleven sa om varje ord. Felen i uppgift 1 skriver du på din kopia av ordlistan, så spara den med protokollet. Efter kursen jämför du poängen och svaren med dem före kursen och skriver vad eleven behöver nu.

Före kursen	
Namn och datum	
Uppgift 1: rätt av 16	
Uppgift 2: rätt av 8	
Uppgift 3: rätt stavade ord av 8, och delar av 19	
Uppgift 4: molnstövel	
Uppgift 4: bokregn	
Uppgift 4: osnöig	
Uppgift 4: läxrobot	
Uppgift 4: poäng av 8	
Uppgift 5: långa ord, de som står isär eller saknar fog, och början, mitten och slut	

Efter kursen	
Namn och datum	
Uppgift 1: rätt av 16	
Uppgift 2: rätt av 8	
Uppgift 3: rätt stavade ord av 8, och delar av 19	
Uppgift 4: molnstövel	
Uppgift 4: bokregn	
Uppgift 4: osnöig	
Uppgift 4: läxrobot	
Uppgift 4: poäng av 8	
Uppgift 5: långa ord, de som står isär eller saknar fog, och början, mitten och slut	
Vad eleven behöver nu	

Protokollet: vecka 1–3

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Varje elev har ett protokoll på tre sidor. Under Läste skriver du de ord som eleven läste fel eller med hjälp, och hur eleven läste dem. Under Skrev skriver du orden som blev fel i diktamen, så som eleven stavade dem, och de långa orden i texten. I vecka 1–4 skriver du också vem i paret som skrev dem. Skriv om texten har en början, en mitt och ett slut, och vad eleven lade till efter lyssnarnas fråga. Under Förklarade skriver du ordagrant vad eleven sa att ett ord betyder.

Namn	
------	--

Vecka 1	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Vecka 2	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Vecka 3	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Protokollet: vecka 4–6

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Här fortsätter protokollet med vecka 4–6.

Namn	
------	--

Vecka 4	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Vecka 5	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Vecka 6	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Protokollet: vecka 7–8

Ordverkstad i grupp · åk 2–5

Här fortsätter protokollet med vecka 7–8.

Namn	
------	--

Vecka 7	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

Vecka 8	
Läste	
Skrev	
Förklarade	

ORDVERKSTADEN

Diplom

tilldelas

*som har delat, byggt, läst, stavat och förklarat långa ord i
Ordverkstaden och skrivit i gruppens tidning.*

Grattis!

Datum _____ Lärare _____

PASSLÄNGD 60 minuter	GRUPP Fyra till sex elever	FREKVENSS Tre pass i veckan i åtta veckor	INNEHÅLL En förlaga i veckan
--------------------------------	--------------------------------------	---	--

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Kursen är för elever i åk 2–5 som fastnar på långa ord. Gör kartläggningen veckan före kursen. Varje långt ord tas med de fyra stegen här bredvid.

Veckan har ett ordpass och två skrivpass, som står bredvid varandra på sidan Veckans tre pass. I pass 2 gör paret en skrivplan, berättar texten för ett annat par och skriver med Kloka pennan. I pass 3 skriver paret klart och läser för gruppen. Från vecka 5 skriver var och en sin text. Arbetsformen är ordpassets. Ha veckans sida framme.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Samma fyra steg på varje långt ord. I Ordstarten, i förlagan och i elevens text.

Låt eleven förklara bakifrån. Sista ordet säger vad det är, och förstavelsen och ändelsen ändrar det.

En egen text till en läsare varje vecka. Byggt som förlagan, med egna långa ord.

ARBETSFORM

Gemensamt (alla läser, och du leder) → i par (du visar först, och paren bygger och läser ord) → var för sig (varje elev skriver orden du säger) → gemensamt igen (var och en läser ett ord för gruppen)

DE FYRA STEGEN • VAD DU SÄGER

Steg	Du säger
1 • Dela ordet <i>Ring in och dra streck</i>	<i>"Var är delarna?"</i> <i>"Säg ordet. Hur många delar?"</i>
2 • En del i taget <i>En båge under varje del</i>	<i>"Läs den första delen."</i> <i>"Säg delarna. Skriv en del i taget."</i>
3 • Hela ordet <i>Säg hela ordet</i>	<i>"Låter det som ett ord?"</i> <i>"Står ordet ihop?"</i>
4 • Vad betyder det? <i>Börja bakifrån</i>	<i>"Vad betyder det? Börja bakifrån."</i> <i>"Hur vet du det?"</i>

När eleven fastnar i ett ord, fråga först "Var är delarna?" Räcker inte det, be eleven ringa in ändelsen, och läs först sedan den första delen åt hen. Är eleven osäker när hen skriver, drar hen en prickad linje under ordet, och paret tar det med stegen när texten är klar.

GRUPPEN · FEM ELEVER I ÅK 4, VECKA 2, PASS 1

I Ordstarten läser gruppen i kör fogarna s, o och u och a som faller bort, och alla tar stegen på cykelhiss och glasögonen.

Läraren läser guiden till Äventyrsbadet högt, och sedan läser alla i kör.

Saga säger att guiden är skriven för den som kommer dit första gången.

Läraren visar fotbollsplan: *"Fot, bolls, plan. S:et hör till delen före."* Amir och Leo lägger skol och buss och säger att a:et har fallit bort. Trion bygger glassbad, ett ord som inte finns, och Ella säger att det är ett bad med glass.

I diktamen skriver Noah *"fotbollplan"*. Läraren frågar *"Är fotboll två ord?"*, och Noah lägger till s:et. Sist får paren veckans uppgift, en guide till drömskolgården för en yngre klass.

DET JAG FÖRBEREDDE

På planschen skrev jag fogarna och a som faller bort, och på stora tavlan cykelhiss, glasögonen och de sex nya orden. Jag letade fram bilder av ett äventyrsbad och ett gatukök och lade fram förlagan, kortet Ett långt ord och en miniwhiteboard per elev, och ordkorten i kuvert per par.

KLAR TIDIGT

Paret bygger fler ord med korten och läser dem för mig.

60 MINUTER, MINUT FÖR MINUT

TID	VAD HÄNDER
Före	Förberedelse Skriv delarna på planschen och orden på stora tavlan. Lägg fram förlagan, kortet Ett långt ord, miniwhiteboarden och ordkorten.
0–5	1 • Ordstarten Alla läser delarna i kör och tar stegen på cykelhiss och glasögonen.
5–15	2 • Förlagan Bilder av ett äventyrsbad och ett gatukök. Du läser guiden högt, och alla läser i kör. Fråga 4 och 1.
15–35	3 • Bygga Du visar fotbollsplan och skolgård. Paren gör fråga 2 och bygger egna ord.
35–40	4 • Nya ord Paren läser pojkvän, flickskola och de andra nya orden för varandra.
40–52	5 • Diktamen Fotbollsplan, skolgården, veckodag, glasstrut och snöbollskrig, sedan felet <i>"fotbollplan"</i> och fråga 3.
52–60	6 • Läsa upp Ett ord var, och du säger uppgiften om drömskolgården.

FRÅN VECKA 5 FÅR SKRIVA I PASS 3 TIO MINUTER MER

PASS 1 • ORDPASSET

Del	Du säger
Ordstarten 0–5 min	<i>"Skriv av ordet och ta stegen." "Visa oss på stora tavlan."</i>
Förlagan 5–15 min	<i>"Känner någon igen det här?" "Hur märker du vem den är skriven för?"</i>
Bygga 15–35 min	<i>"Vad betyder det? Börja bakifrån." "Byt plats på delarna. Vad blir det nu?"</i>
Nya ord 35–40 min	<i>"Läs ordet för din kamrat." "Var är delarna?"</i>
Diktamen 40–52 min	<i>"Säg ordet. Hur många delar?" "Står ordet ihop?"</i>
Läsa upp 52–60 min	<i>"Vilket ord väljer du?" "Vad skulle läsaren vilja läsa om?"</i>

PASS 2 OCH 3 • SKRIVPASSET

Del	Du säger
Ordstarten 0–5 min	<i>"Skriv av ordet och ta stegen." "Vad betyder det? Börja bakifrån."</i>
Förlagan 5–15 min	<i>"Var slutar början?" "Vad gör den här ramen för läsaren?"</i>
Din text 15–25 min	<i>"Vad måste vi börja med?" "Vilket långt ord passar här?"</i>
Skriva 25–50 min	<i>"Säg meningen innan ni skriver den." "Säg delarna och skriv en del i taget."</i>
Läsa upp 50–60 min	<i>"Vad vill ni veta mer om?" "Vilket långt ord hörde ni?"</i>

I pass 2 börjar texten, och i pass 3 blir den klar. I vecka 8 är pass 3 tidningens pass. Har gruppen bara två pass en vecka, tar ni ordpasset och ett skrivpass.

ORDKRAV 1

Ord eleven har hört

Eleven känner ordet när hen säger det, så att steg 3 och 4 går

ORDKRAV 2

Delar som syns

Delarna går att se och höra och betyder något, som cykel och hjälm

ORDKRAV 3

Veckans del

Ordet har veckans del, och gärna en del från en tidigare vecka

VAR MATERIALET FINNS

Förlagorna och ordkorten. En förlaga och en sida med kort står vid varje vecka under Kursens material.

Veckans sida. Ordpasset, uppgiften, din text och skrivpassen står under Till läraren: veckorna.

Korten och bladen. Korten Ett långt ord och Vi skriver i par, skrivplanen, tidningens sida, kartläggningen, protokollet och planschen Delarna står under Kursens material.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Förlagan och kortet Ett långt ord

Ordkorten i kuvert per par i ordpasset

En miniwhiteboard, en whiteboardpenna och ett sudd per elev

Skrivplanen och tidningens sida i skrivpassen

Kortet Vi skriver i par, i skrivpassen

Vid tavlan: planschen Delarna, blädderblocket och datorn

FÖRE FÖRSTA PASSET

- ☐ Gör kartläggningen veckan före kursen.
- ☐ Skriv ut förlagorna, ordkorten, kortet Ett långt ord, kortet Vi skriver i par och planschen Delarna, och lägg ordkorten i kuvert.
- ☐ Skriv ut skrivplanen och tidningens sida, och protokollets tre sidor och diplommet till varje elev.
- ☐ Skaffa miniwhiteboards, whiteboardpennor, sudd, blädderblock och mapp.
- ☐ Bestäm de fasta paren, den yngre klassen i vecka 2, den inbjudna läsaren i vecka 8 och gruppen som prövar vecka 7:s lek.
- ☐ Läs vecka 1 och skriv din text i förväg.

UPPFÖLJNING

Före kursen: Gör kartläggningen veckan före kursen.

Efter varje pass: Skriv i protokollet.

Efter vecka 4: Läs texterna från vecka 1 och 4. Ta felstavade ord till Ordstarten, och bestäm vem som behöver en sekreterare från vecka 5.

Efter kursen: Gör kartläggningen igen. Ge klassläraren resultatet och vad eleven behöver nu.

Skrivstrategier

Till läraren som undervisar i skrivande, F–9

En strategi i taget Visa den när du skriver och tänker högt. Gå vidare när eleven använder den själv.	Säg det först Eleven säger meningen eller berättar texten innan hen skriver.	En läsare som svarar Någon läser texten och säger vad hen förstod och vad hen undrar.
--	--	---

Ordet och meningen För den som fastnar på orden, i alla årskurser. Säg först det som stämmer.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Säg meningen igen	Tappar meningen medan hen skriver, eller har bara ett ord: "Hunden."	"Vad gjorde hunden? Säg hela meningen och säg den igen. Hur många ord?" Ett finger på pappret efter varje ord blir mellanrummet.
Säg ordet långsamt	Hoppar över ljud: "mr" för "mor", "tol" för "stol".	"Säg det långsamt. Vad hör du först? Och sedan? Sist?"
Skriv det du hör	Vågar inte skriva: "Hur stavas det?"	"Skriv det du hör. Sedan tittar vi på hur det stavas."
Ord som inte låter som de står	Skriver "åk" för "och", "ja" för "jag".	Visa ordet. "Vad låter inte som det står? Täck över, skriv och jämför."
Dela ordet långa ord	Skriver "cykel hjälm", eller tappar en del.	"Säg ordet. Hur många delar? Skriv en del i taget. Står ordet ihop?"
Läs från början	Skriver orden ihop: "Olaler", eller läser det hen ville skriva.	"Läs med fingret under. Hur många ord? Står allt med? Var slutar meningen?" Säg inte själv vad som fattas.

Tar bokstäverna all kraft i en längre text, får eleven diktera för dig eller använda tal till text, utom när ni övar ljudandet.

Texten och läsaren Före, under och efter skrivandet, själv eller med dig. Stavningen tar ni när texten är klar.		
Strategin	Så märker du det	Så gör och säger du
Vem läser?	Frågar hur långt det ska vara, eller vad du vill ha.	"Vem läser? Vad behöver hen veta?" Texten blir så lång som läsaren behöver.
Berätta först	Har pennan i handen men ingen tanke.	Låt eleven berätta för en kamrat. "Bra. Skriv det du just sa."
Gör en plan	Börjar direkt och skriver ned det hen kommer på.	Låt eleven skriva fler lappar än hen behöver och lägga en åt sidan. "Behöver läsaren det här?"
Låna ett drag	Skriver likadant varje gång, eller lånar kamratens händelse.	"Vad gör författaren här? Vad kallar vi det? Samma sätt, ditt eget innehåll."
Skriv vidare	Skriver en rad och blir sittande.	"Läs din sista mening. Vad kommer sedan?" Lär eleven att ställa frågan själv.
Markera och skriv vidare	Stannar vid varje svårt ord och tappar tråden.	"Dra en prickad linje under ordet och skriv vidare. Vi tar det när texten är klar."
Pröva på en läsare	Märker inte vad som saknas, eller får bara "Bra!"	Låt kamraten läsa eller göra det som står och säga: "Här var jag med. Nu undrar jag ..."
Ändra en sak	Rättar bara stavningen när texten ska bearbetas.	"Var undrade läsaren? Lägg till eller ändra där, och säg varför."
Vad tar jag med mig?	Glömmer läsarens svar till nästa text.	Låt eleven skriva en rad om vad hen tar med sig och läsa den som sitt mål före nästa text.